

Henüz açılmamış paketler

Emrah Çelik 27.06.2013

Türkiye toplumunun dindar Müslümanları, özellikle de aydın kesimi, içine yüzyılları alan çok uzun bir süreden beri İslam'ın bazı hüküm ve prensipleriyle ilgili düşünürken pratik sorunlardan yola çıkmadılar, çünkü çözümlemeleri gereken ve kendilerinden cevap bekleyen '**pratik**' sorunların ortaya çıkması bile mümkün olmadı.

Devlet Tanzimat'tan itibaren oldukça seküler bir hâl alma yoluna girdi, dolayısıyla hukuk sistemi yapılandırılırken İslam'ın ne dediği ve ne gibi prensipler vazettiği sorusu gittikçe önemini yitirmeye yüz tuttu; nihayet 1924 Anayasası'nda Meclis'in görevleri arasında olduğu belirtilen "**ahkam-ı şer'iyyenin tenfizi**", yani dinî hükümlerin yerine getirilmesi hükmü de 10 Nisan 1928'de yapılan değişiklikle Anayasa'dan çıkarılınca İslam'ı referans alan hükümler hukuk sahasında geçerliliğini tamamen kaybetti.

İslam'ın sadece bir inanç alanından ibaret olmadığına, hayatın her alanıyla ilgili prensiplere sahip olduğuna inanan dindarlar için konu resmî olarak kapanmış görünse de zihinlerde kapanmadı ve kitaplarda ilgili bölümler yerlerini almaya devam etti. Özel alanı ilgilendiren bölümler mümkün olduğunca hayata geçirilmeye çalışılmış olmakla birlikte, devlet yönetimi ve hukuk sistemiyle ilgili konular teorik birer çalışma alanı olmaktan öteye geçemedi.

Bu durumun şöyle bir sonucu oldu: Bütün içeriği ile devlet yönetimi derken, toplumdan bahsedilirken ve hukuk metodolojisi tartışılırken kullanılan kavramların ve içeriklerinin geçen yüzyıllar içerisinde nasıl bir değişime uğradığı gözardı edildi veya gözden kaçırıldı. Örneğin toplumun yaşama ve yerleşme biçimi artık Osmanlı'daki mahalle sisteminden çok daha farklıydı; giyim-kuşamda din üzerinden bir ayrışma artık sözkonusu değildi ve internet gibi teknolojik gelişmelerle birlikte artık delil, şahitlik, mekân, zaman, mahremiyet, birey, özgürlük, millet ve ümmet gibi birçok kavramın yeniden ele alınıp tartışılması gerekiyordu.

Belirli bir bütün içinde anlamlı duran ekonomik konular, siyasi prensipler ve toplumsal öğretiler, artık neredeyse her yönüyle değişmeye ve sanayi toplumu yapısına dönüşmeye yüz tutmuş olan Türkiye kontekstinde yeniden ele alınmayı bekliyordu. Devlet kavramı, toplum anlayışı ve devlete düşen görevler konusu da bunlardan bazıları oldu.

AKP iktidarı ile birlikte Türkiye tarihinde sıradışı bir gelişme oldu; din ve dindarların ülkedeki durumları '**normalleşmeye**' başladı. En son örneği 28 Şubat sürecinde görülen baskıcı ve dışlayıcı ortam son on bir yıl içinde azalmaya başladı ve ülke bu açıdan, Kürt ve Alevi meselelerinde de olduğu gibi gittikçe daha da sağlıklı bir hâl alacak gibi görünüyor, en azından temenniler o yönde. Mevcut normalleşme süreciyle birlikte çok önemli başka gelişmeler de ortaya çıktı: Şu anda Türkiye'de çok güçlü bir şekilde iktidara gelen, ülkenin en hayati konularında dahi söz sahibi olan dindar kimlikli bir hükümet var ve aynı zamanda ülkenin elit sınıfında artık dindarlar da yer alıyor. Şimdiye kadar neredeyse hep edilgen ve '**savunma**' hâlinde bulunan dindarlar artık eğitim sistemini belirleyip değiştirebilecek bir iktidara sahipler; şimdiye kadar hukuk sisteminin mağduru olurken artık neredeyse her istedikleri yasaları çıkarabilecek bir güce sahipler; Cumhurbaşkanının seçilme şekli, başkanlık sistemi, yerel yönetimin güçlendirilmesi gibi yönetim şekilleri hakkında bile köklü değişimlere imza atabilecek bir hâldeler.

Bütün bu yeni gelişmeler de gösteriyor ki bazı konular dindarlar için artık teorik değil, pratik sorunlar alanına girmiş bulunuyor ve bu sorunların yüzyıllar öncesindeki toplumsal gerçekliklere göre düzenlenmiş prensip ve

hükümler ışığında çözümlenmesi mümkün görünmüyor. Bu durumda, savunma ve muhalefet pozisyonundan muktedir ve kanun koyucu durumuna geçmiş olmanın getirdiği sorumluluğun bir an önce devreye girmesi, dünyanın ve ülkenin yeni koşulları gözönünde bulundurularak, toplumun her kesiminin huzur içinde yaşayabileceği bir ülke hâline gelme konusunda İslam'ın ve dindarların nasıl bir önerisi olabileceği üzerine mevcut '**pratikler**' üzerinden kafa yorulması gerekiyor.

Aksi takdirde verili düzeni olduğu gibi kabul ederek ona '**İslamilik**' kılıfını giydirip benimsemekten başka bir şey yapılmayacaktır, ki bu, hemen her kesimin devletten şikâyet edegeldiği baskıcılık, dayatmacılık, temel hak ve özgürlüklerin ihlali, iktidardakilerden farklı düşünenlerin kendilerini ifade alanlarının daraltılması gibi sorunların el değiştirilerek devam ettirilmesinden başka bir sonuç doğurmayacaktır.

emrahce@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Toparlanıp prensiplere dönelim

Emrah Çelik 09.07.2013

İşler sarpa sardığından, kimin ne dediğinden ziyade hangi tarafı savunduğu önemsendir hâle geldiğinde, insanlar henüz söze başlamadan önce sonuçta kimin tarafını destekleyeceğini baştan belirtmesi istenir olduğunda, hadiselerin kaynağını ve sürecini rasyonel yollarla araştırıp düşünmek yerine duygusal tepkiler tavırları belirlemeye başladığında, nihayet iç ve dış düşman korkuları etrafımızı sardığında yapılacak en iyi şeyin, öncelikle sakinleşmek ve tartışmalı yüzlerce konuyu bir tarafa bırakarak prensipler üzerinde mutabakat sağlamaya çalışmak olduğunu düşünüyorum.

Yüzlerce ve binlerce insanın değil, savunanı ve karşı çıkanyla yüzbinlerce ve milyonlarca vatandaşın bir şekilde içinde olduğu Gezi Parkı olaylarında organize ve münferit hadiselerden oluşan o kadar çok '**malzeme yığını**' ortaya çıktı ki, isteyen istediği iddiayı savunmak için tercih ettiği türden video ve fotoğraflara rahatlıkla ulaşip kendi düşüncesini delillendirebiliyor. Hükümeti ve polisi eleştirirken kullanılabilecek malzeme sayısıyla eylemcileri eleştirirken kullanılabilecek malzeme sayısı birbiriyle yarışır hâle geldi. Böylesine duygusallık tonu yoğunlaşmış bir ortamda artık detaylar üzerinde uzlaşmanın mümkün olacağını sanmıyorum. Üstelik zaten baş göstermiş olan kutuplaşma, yaşanan acı kayıplardan da sonra on yıllarca sürebilecek bir hâle dönüşme ihtimalini de barındırıyor.

Farklı kesimlerin buluşma mekânları olan birbirinden farklı kafelerde yaptığım söyleşilerden ve sosyal medya üzerinden yaptığım gözlem ve araştırmalardan da edindiğim kanaate göre taraflar biraraya gelip birbirini anlamaya çalışmaktan gittikçe daha da uzaklaşmış görünüyor. Aralarında elbette istisnalar olmakla birlikte, iki taraf da birbirini ülkenin asıl sahibi olma iddiasında bulunmakla itham ediyor, yetkiyi ele geçirdiği veya yetkisi daha da arttığı zaman kendisi gibi düşünenlerin iyice baskı altına alınacağına inanıyor ve hiçbir şekilde karşı tarafa fırsat vermemek gerektiğine inanmak gibi düşünülmesi bile korkunç olan bir boyuta doğru ilerleniyor.

O hâlde toparlanıp biraraya gelerek prensipler üzerinde mutabakata varmak ve bunların her kesim tarafından onaylanmasının yollarını aramak, çözüme en garantili giden kestirme bir yol olacaktır; zira usul her zaman esasa mukaddemdir.

Şu temel ilkelerden başlanabilir

Suçun ve cezanın şahsiliği ilkesi esas alınmalıdır.

Şiddetin her türlüüne mesafe koymak gibi bir konuda, özellikle de gerilimin had safhada olduğu zor zamanlarda herkes gereken hassasiyeti taşımalıdır. Kim olursa olsun şiddete karışan, haklı olan davasını bile kendi eliyle haksız duruma düşürür.

Hiç kimse hakkını hukuk ve demokrasi çerçevesinde arama yolundan vazgeçmemelidir. Kimi zaman o yollar tıkalı olsa da onlardan başka bir çözüm ülkeye, dolayısıyla hepimize zarar verir.

Karşı tarafı tek bir insan tipi olarak görmeden konuşmalı ve yargılamalıdır. Her grup büyük bir renklilik içermektedir ve hatta '**grup**' denen olgu da o kadar sınırları ve standartları belli bir bütünlük arz etmemektedir artık.

Kimse kendini, kendi grubunu ve ideolojisini ülkenin yegâne sahibi olarak görmemeli; kendi ideolojisini, dünya görüşünü başkalarına kanunlarla '**dayatma**' yoluna gitmemeli, sivil toplum kuruluşları gibi meşru araçlarla '**ikna**' yolunu tercih etmelidir.

Kendi gibi düşünmeyenleri hakir görmemek, hakaret etmemek en temel bir insani nezaket gereği olarak kabul edilmeli, nefret ve hakaret dilini kullananlar hangi taraftan olursa olsun kınanmalı; tartışmaların içine bir kere hakaret girdikten sonra geriye dönüşü neredeyse mümkün olmayan kısır bir döngüye girileceği ve o tartışmanın gerçek anlamda kazananının olmayacağı unutulmamalıdır.

Mevcut krizde en önemli çarenin birbirimizi anlamaya çalışmak olduğunu düşünüyorum. Bütün bu Gezi protestolarının dış güçlerin oyunu ve organizesi olduğuna inansa da, eylem karşıtları, her gün okul ve iş çıkışında oraya gitmiş olan onbinlerce insanın motivasyon unsurlarını bulmaya çalışmalı; aynı şekilde eylemciler de, taleplerinin AKP seçmenini neden ikna edemediğini, Başbakan'a destek vermek için meydanlara inen yüzbinlerce insanın neye ve niçin tepki gösterdiğini anlamaya çalışmalı, onları biraz kömür ve bir kuru emirle hareket eden cahil insanlar olarak görme yanlışına düşmemelidir.

Bütün bu yaşanan ve tartışılanlar gösteriyor ki, demek aylardır yolunu gözlediğimiz ve büyük beklentiler beslediğimiz "**sivil anayasa**" hızlıca bir gecede hazırlanabilecek türden bir şey değilmiş; ve kimbilir belki de "**toplumsal mutabakat**" denen sihirli kavram, yaşanan bu gibi zorlu süreçlerden sonra hayat bulabiliyordur ancak...

emrahce@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hepimiz kaygılıyız

Emrah Çelik 18.07.2013

Çok uzun bir süredir kendi yaşam tarzlarına müdahale edilmesinden ve ifade özgürlüklerinin kısıtlanmasından, veya bunların gerçekleşme ihtimalinden dolayı endişe içinde olduğunu dillendiren bir kesim mevcut. Bu

kaygılarında haklılar veya değiller, o ayrı bir konu ama Türkiye'nin geçmiş ve mevcut şartları gözönünde bulundurulduğunda endişeli olmak gibi bir durumun onlara münhasır olmadığını düşünüyorum.

2013 yılında hâlâ ülkenin en temel direklerinin sağlamlığından emin değilsek, farklı kesimlerden onlarca hükümet iktidara geldiği hâlde henüz memnuniyet verici bir sisteme kavuşamamışsak, yapılacak olan yerel seçimlerde oylarımızı belediyelerin şehirlerimize yapacakları katkılardan ziyade ideolojilerine ve dünya görüşlerine göre belirliyorsak, Osmanlı bir tarafa, Cumhuriyetimiz dahi koskoca doksan yılı geride bıraktığı hâlde ülkede derin kutuplaşmalar hâlâ baş gösteriyorsa, bütün bunların akla gelen ilk açıklaması şudur:

Hepimiz kaygılıyız.

Kimimiz dindar kimliğinin anlaşılmasından çekinerek yaptığı ibadetlerini, okuduğu dinî bir kitabı veya katıldığı dinî sohbeti bile etrafından gizleme ihtiyacı duyabiliyorsa; kimimiz günlük konuşma dilinde kullandığı kelimeleri seçerken bile benimsediği dünya görüşünün anlaşılmasından endişe ediyorsa; kimimiz kendi anadiliyle konuşup yazmaya dahi çekinebiliyor, "**nerelisin**" sorusuyla muhatap olduğu zaman ufak da olsa bir tereddüt geçirebiliyorsa; bazılarımız geçmişte yaşanan acı tecrübelerden dolayı hâlâ dininin ve ırkının bir hakaret kelimesi olarak kullanılmasına şahit olabiliyorsa; kimimizin ibadet yeri veya tekkesi hâlâ yok sayılabiliyorsa; işte o zaman **kaygı** kavramı, hiç kimsenin kendi tekeline alamayacağı kadar geniş bir alana yayılmış demektir.

Çok barışçıl bir şekilde başlayan masum eylemler bile kolaylıkla koca bir toplumsal kutuplaşmayla sonuçlanabiliyorsa; sonucunda ortaya çıkan büyük kırınglıklardan dolayı bazı siyasi konuları yakınlarımızla dahi tartışmaya tövbe edebiliyorsak; ülkemizin çok uzaklarındaki başka Müslüman milletlerin uğradıkları devlet zulümleri karşısında gözyaşları dökerken kendi ülkemizdeki yurttaşlarımızın en tabii hakları olan anadilde konuşma ve eğitim haklarının tehdit altında bulunması karşısında bir şey hissetmemekle birlikte konunun tartışılmasını dahi çok tehlikeli görüyorsak; o zaman ülkede fazlasıyla **endişe** tohumları yeşermiş demektir.

Birbirimizden okuduğumuz gazetenin adını saklama gereği hissediyorsak, annelerimizin ve eşlerimizin giyim tarzını, sevip okuduğumuz bazı yazarları, gittiğimiz bazı okulları, dinlediğimiz bazı müzikleri, genelde tercih ettiğimiz veya etmek istemediğimiz bazı mekânları, geleceğe dair bazı hayallerimizi, ülkenin daha iyi olması için doğruluğuna inandığımız bazı fikirlerimizi, ve konuşurken referansta bulunmak istediğimiz bazı düşünürlerin isimlerini **'her ihtimale karşı'** sözkonusu etmeyip gizleme gereği hissediyorsak, bunlar ülkede hepimize, hatta çocuklarımıza bile yetecek kadar **korkunun** birikmiş olduğunu ima etmektedir.

Dinî, mezhepsel, etnik veya azınlık kimliklerinden ötürü mağdur olanlar, bireysel tercihlerinden ve hatta giyim tarzından dolayı çeşitli sorunlar yaşayanlar derken, ülke adeta bir mağdurlar ülkesi hâline dönüşmüşse ve hemen hemen bütün bu mağdurların her biri kendi hâlinde yakınırken diğerlerinin hâllerini bilmiyor, konuşup dinlemiyor, dolayısıyla anlayamıyor ve diğerlerinin haklarını da savunmuyorsa, ya herkesin derdi başını aşmış ya da toplumda farklı kesimlerin birbirinden hiç haberdar olamayacağı kadar sayısız yüksek duvarlar oluşmuş demektir.

Şu hâlde sözkonusu **endişelerin** bitmesini istiyorsak, sadece kendi haklarımıza değil herkesin hakkına sahip çıkmamız gerekiyor. Son zamanlarda görülmeye başladığı gibi, artık Kürt ve azınlık haklarını savunanlar arasında dindarların, başörtüsünü savunanlar arasında sekülerlerin ve Alevilerin, Alevi haklarını savunanlar arasında Sünnilerin bulunması, geçmişte yaşanmış olan ve hâlâ da yaşanmakta olan mağduriyetlerin görünen sebeplerinden ziyade **'asıl sebeplerinin'** ne olduğu sorusunun sorulması ve kim tarafından yapıldığına bakmaksızın bizzat haksızlıkların karşısında olmak gerekiyor.

Dindarlar ne istiyor

Emrah Çelik 25.07.2013

Bazıları arasında yaygın bir kanaattir; Türkiye'deki "**dindar**" ya da daha çok "**muhafazakâr**" olarak vasıflandırılan vatandaşların seküler devlet sistemiyle baştan beri büyük sorunları olduğu, cumhuriyet sistemini hiç hazmedemedikleri ve ilk fırsatta mevcut sistemin değiştirilerek yerine İslam hukuku (Şeriat) esaslarına dayalı bir devletin gelmesini arzu ettikleri zannedilir. Bu yargıya göre dindarlar hâlihazırdaki yönetim ve hukuk sistemini kökten dinin kurallarına aykırı görmekte, o yüzden **cumhuriyetin başından beri devletle yıldızları bir türlü barışmamaktadır**.

Bu yargıyı kısmen haklı çıkarabilecek bazı söylemler görülebiliyor olsa da, gözden kaçırılan çok önemli bir nokta vardır: **Dindarlar büyük bir çoğunluk itibarıyla İslami bir devletten ziyade, İslami yaşam tarzını kısıtlamayan, özgürlükçü bir sistem özlemindedirler**. Yani aslında cumhuriyetten veya seküler bir sistemden değil, belirli bir seküler dünya görüşünü halkına dayatarak özel hayata kadar müdahil olan ve **İslam'ın özgürce yaşanmasına imkân tanımayan totaliter bir devletten rahatsızlık duymaktadırlar**.

Türkiye tarihinde sekülerizm, ya da diğer bir ifadeyle laik devlet sistemi ile dinin kontrol altına alınmaya çalışılması iç içe geçmiş, sonuçta birbiriyle özdeşleştirilir hâle gelmişlerdir. Aynen Alevilik konusunda olduğu gibi, devlet Sünni İslam'ın da tarifini yapma yetkisini kendisinde görmüş, Diyanet gibi kurumlarla dini kontrol altına almaya çalışmış, '**makbul Müslüman**' vatandaşın çerçevesini çizmiş ve o kalıba girmeyenler üzerinde çok çeşitli versiyonlarıyla baskı ve yaptırım uygulamıştır. En bariz hâllerinden birini başörtüsü sorununda gördüğümüz bu baskılarda, örneğin, ısrarla başörtüsünün adını dahi kendisi koymaya çalışmış (**türban**), kullanılma amacının ne olduğunu kendisi '**tesbit**' etmiş (**siyasi sembol**) ve nerede giyilip (**özel alan**) nerede giyilemeyeceğini (**kamusal alan**) bizzat tayin etmiştir.

Örnekleri çoğaltılabilecek bu tür uygulamalar ve o süreçte kullanılan dil neticesinde bazı dindarlar arasında baskıcı devletle cumhuriyet, totaliter sistemle sekülerizm birbiriyle karıştırılır hâle gelmiş; öte yandan mevcut seküler sistemi benimseyenlerce de dindarların özgürlük talepleri ve otoriterlik karşıtı mücadeleleri, cumhuriyet ve sekülerizm karşıtlığı ile aynı zannedilegelmiştir.

Bu karışıklıklar şimdiye dek sürmüş olsa da, artık AKP iktidarıyla birlikte başlayan yeni süreçte hem bahsi geçen karmaşık ve bulanık hâlde bir azalma görülmekte, hem de dindarların '**yeni Türkiye**'den taleplerini net bir şekilde öğrenme imkânımız daha da kolaylaşmaktadır. İslamcısından liberaline, dinî-tasavvufî cemaatlerinden devrimcisine kadar onlarca farklı sivil toplum kuruluşunun yeni anayasadan beklentilerine bakıldığında ortaya çıkan tablo gayet net: **Dindarlar devletten şeriat değil adalet bekliyorlar, dindar bir nesil yetiştirmesini değil, din eğitiminin önündeki engelleri kaldırmasını talep ediyorlar; herhangi bir ideolojinin bayraktarlığını yapmasını değil, her kesim için özgürlüklerin önünü açmasını istiyorlar**.

Dindar üniversiteli gençlerle yaptığım görüşmelerde yönelttiğim "**Türkiye'nin, dünyadaki mevcut ülkeler içinde en çok hangisi gibi olmasını arzu ediyorsunuz**" sorusuna verilen cevaplar arasında İslam hukukunun görece uygulandığı Müslüman ülkelerden ziyade, halkına uyguladığı özgürlükçü politikalar gerekçesiyle İngiltere'nin adının geçiyor olması bile devletten '**asıl talebin**' ne olduğunu açıkça gösteriyor.

Sekülerler ne istiyor

Emrah Çelik 01.08.2013

Sekülerlerin ne istediği sorusu yakın zamana kadar kulağa biraz garip gelen bir soruydu. Çünkü çoğunluk itibarıyla sekülerler, ülkenin kurucu ideolojisinin arzu ettiği makbul vatandaş çizgisine en yakın olanlardı ve bu yüzden devletle en az sorun yaşayan toplum kesimi onlardı. Devletin vatandaşına benimsetmek istediği din ve dünya görüşüne, yaşam tarzına onlar sahipti, bununla birlikte hem siyasi hem de ekonomik elitleri onlar oluşturuyordu.

AKP iktidarıyla birlikte muhafazakâr yeni bir elit sınıf ortaya çıkmaya ve çok önemli yerlerde söz sahibi olmaya başladı. Bu yeni elitin bazı söylem ve uygulamaları, Cumhuriyet'in başından beri devletle çatışma sorununu tecrübe etmemiş olan seküler kesimin rahatsız olmasına, hatta kendilerini tehdit altında hissetmelerine yol açtı.

Gezi protestoları, bir yönden de böyle bir rahatsızlığın dışavurumuydu aslında. Her ne kadar park ve AVM konusuyla başlamış olsa da, gerçekten de **"Mesele Gezi Parkı değil"** idi; Başbakan'ın söylem ve icraatlarından duyulan seküler rahatsızlıkların dile getirilmesi meselesiydi. İlk birkaç gün içinde çok sayıda dindarı da barındıran bir hareket olmasına rağmen daha sonra çeşitli nedenlerle dindarların çoğunun çekilmesiyle birlikte, çoğunlukla sekülerlerin birikmiş tepkilerinin ortaya çıkarıldığı bir protesto hareketine dönüştü.

Gezi Parkı'nda görüştüğüm seküler eylemciler, hükümete oy vermeyen ama bu ülkenin vatandaşı olan halkın diğer yarısının yok sayıldığını düşünüyorlar, Başbakan'ın balkon konuşmalarındaki kuşatıcı söylemlerine dönmesini istiyorlardı.

Başbakan'ın üslubunun otoriter, kırıcı, kutuplaştırıcı ve dışlayıcı olduğunu, hâlbuki kendilerinin AKP tabanıyla bir sorunlarının olmadığını söylüyorlardı.

Seçmenlerinin çoğunluğunun oyunu aldıktan sonra hükümetin istediği her türlü kararı rahatlıkla almasını ve bazı konularda halkın fikrine müracaat etmemesini eleştiriyorlardı.

Din ve dindarlarla kesinlikle bir sorunlarının olamayacağını savunuyorlar, Başbakan'ın ve Cumhurbaşkanı'nın muhafazakâr yaşam tarzına kimsenin karışamayacağını söylüyorlardı. İtirazları, din referanslı politikaların yapılmasına, kanunların ve yasakların din referansıyla oluşturulmasına idi.

Hükümetin, kendi benimsediği muhafazakâr yaşam tarzını ülkenin geneline dayatmaya başladığını ve kendi seküler yaşam tarzlarını baskı altında tutarak tehdit ettiğini ileri sürüyorlardı.

Ve son olarak, özel hayata müdahale edildiğini iddia ediyorlardı. Kürtaj yasağı, üç çocuk tavsiyesi, içki düzenlemesi, en çok dile getirilen örneklerdi. Ama verdikleri örneklerle ve itirazlarında altını çizdikleri noktalara bakıldığında, hükümetin icraatlarından daha çok söylemlerinden rahatsız oldukları kolaylıkla anlaşılıyordu.

Neticede, sekülerler de diğer kesimler gibi daha çok özgürlük vurgusu yapıyorlar artık. Her ne kadar şimdiye kadar devletin özgürlüklere ve farklı yaşam tarzlarına müdahalesine yeterince tepki göstermemiş olsalar da, **'bizzat tecrübe etmenin de etkisiyle'** olsa gerek, artık devletin tarafsız kalması ve herhangi bir ideolojiyi halkına dayatmaması konusunda bir hassasiyet geliştiriyorlar.

Sadece kendi haklarının değil, herkesin hakkının savunulması konusunda ise hemen her kesimde genel bir bilinçlenmenin **'başladığı'** gözlemlenebiliyor rahatlıkla. Örneğin yaptığım görüşmelerde sekülerlere, **"Peki 28**

Şubat sürecinde dindarların maruz kaldığı durumlara neden yeterince itiraz edilmedi" diye sorduğumda belli bir yaşın üstündeki eylemcilerden, hatalarını geç fark ettiklerini söyleyenler oldu. Daha genç yaştakiler ise o zamanlarda çok küçük olduklarını, şimdi olsa o konuda da aynı tepkiyi yine göstereceklerini ifade ettiler ve Gezi Parkı dışındaki eylemlerde başörtülülere yönelik taciz olaylarına dair haberleri kesinlikle onaylamayacaklarını söylediler.

emrahce@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ve muhafazakârlar meydandan çekilir

Emrah Çelik 08.08.2013

Gezi Parkı eylemine katılanlar arasında ilk birkaç gün içinde hatırı sayılır bir oranda dindar- muhafazakâr vatandaş da vardı. Onlar da ağaçların kesilmesine, parkın yıkılarak yerine bir alışveriş merkezinin inşa edilmesi projesine ve eylemcilere yönelik polisin aşırı ve orantısız güç kullanmasına karşıydı.

Bunların yanı sıra, onlar da Başbakan Erdoğan'ın özellikle de son dönemdeki üslubunu, söylemlerini ve bazı icraatlarını eleştiriyor, otoriter bir tutum içine girdiğinden yakınıyorlardı. Hatta sekülerlerin tepkileri olarak ortaya çıkan çoğu eleştiriyi muhafazakârların çok önemli bir kısmı da kendi aralarında zaten yapıyorlardı.

En açık örneği Çamlıca'ya cami projesi konusunda görülen bu eleştiriler dindarların Gezi'ye destek vermesini etkiledi.

Peki, ne oldu da ilk günlerde gerek bizzat Park'a gidip saatlerce eylemlere katılarak, gerek sosyal medyadan mesajlar yazarak, gerekse de uzaktan vicdanen onaylayarak desteklerini sunan muhafazakârların büyük bir kısmı, ilk birkaç günden sonra hemen hemen tamamen çekildiler?

Şiddet konusu, özellikle de devlete karşı şiddet, Türkiye muhafazakârlarının kolay kolay kabul edemeyeceği hassas bir çizgidir. Gerek partilerinin kapatılma süreçlerinde, gerekse başörtüsü ve imam-hatip sorunları gibi on binlerce insanın hayatını derinden etkileyen krizlerde şiddet ve çatışma yoluyla haklarını arama yollarına gitmeyi tercih etmediler. Devlete karşı o tutumu benimseyen insanların gözünde protestolar, işin içine şiddet karışınca meşruiyetini kaybetti. Onlara göre eylemciler şiddetle aralarına gereken mesafeyi koymamışlardı.

Diğer semt ve şehirlerde başörtülülere çok sayıda fiilî ve sözlü taciz vakaları yaşandı. Gezi Parkı'nda bu gibi olayların kınandığı bildiriler yayınlandı; ama hem yeterince vurgulanarak bu yanlışın karşısında durulmadı, hem de orada kınanmış olması, başka yerlerde yapılan yanlışların varlığını engellemedi. Başörtülülere taciz olaylarına bir de camiye ayakkabıyla girip içki içme haberlerinin yayılması da eklenince, bu eylemlerin aslında Başbakan'dan ziyade genel olarak dindarlara karşı yapıldığına dair genel bir algı pekişmeye başladı.

Başbakan Erdoğan'ın ve hükümetin istifasının gittikçe daha da yükselen bir sesle dile getirilmesi, muhafazakârlar nazarında protestoların '**masumiyetinin**' sorgulanmasına yol açtı. Erdoğan'ın imza attığı onca başarılı icraata kıyasla üslubu ve bazı yanlış politikaları, kendisinin ve hükümetinin istifasını gerektirecek kadar büyük değildi onlara göre. Evet, vazgeçmesi gereken bazı yanlışları vardı ama onun iktidardan çekilmesini istemek, asıl meselenin üzüm yemek değil bağcıyı dövmek olduğunu gösteriyordu.

İstanbul'un çeşitli semtlerinde ve diğer bazı illerde yapılan tencere-tava eylemleri, başörtülülere taciz olayları da üzerine eklenince muhafazakârlara doğrudan 28 Şubat sürecinin kötü günlerini hatırlattı. **"Travma"** olarak nitelendirdikleri ve olumsuz etkilerini üzerlerinden hâlâ atamadıkları o acı tecrübelerinin tekrar gözlerinde canlanmasına sebep olan bu eylemler, muhafazakârların 28 Şubat günlerine dönme korkusuyla Erdoğan'a ilk günlerdeki gibi sahip çıkmalarına önemli ölçüde etki etti.

"Dış güçler"in Başbakan'ı ve hükümetini yıpratmak suretiyle Türkiye'nin bölge ve dünyadaki yükselişini engellemek istediklerine dair edinilen kanaat ise Erdoğan'a sahip çıkmanın artık çok daha büyük bir anlamı olduğu düşüncesini pekiştirdi. Bu durumda eylemlere destek verenler, doğrudan veya dolaylı olarak **"büyük oyun"**un parçası oluyorlardı.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Muhafazakârlar eğlenceyi kaçırdı

Emrah Çelik 13.08.2013

 Muhafazakârlar eğlenceyi kaçırdı Gezi eylemlerinin en çok öne çıkan isimlerinden biriydi İhsan Eliaçık. Polis kordonu altındaki Taksim Meydanı'nda kılınan Cuma namazları, Gezi Parkı'nda kutlanan Miraç Kandili'yle Eliaçık'ın etrafında toplanan "antikapitalist Müslümanlar" bir anda bütün Türkiye'nin ilgi odağı oldu. Antikapitalist Müslümanlar, Ramazan boyunca düzenledikleri Yeryüzü İftarları'yla çok farklı kesimleri mütevazı sofralarda biraraya getirdi.

İhsan Eliaçık, Gezi eylemlerinde yaşananları, hükümet çevresinden gelen "darbe" iddialarını ve son aylarda artan kutuplaşmayı Taraf'a değerlendirdi.

Gezi Parkı eylemleri geniş bir alana yayıldı. Herhangi bir organizasyon olmadan bu kadar yayılmasının sebebi neydi sizce?

Şimdi bu tür hareketleri, biri bir düğmeye bastı ve herkes harekete geçti diye açıklamak bir halüsinasyondur. Böyle bir şey yok. Bu sahici bir harekettir ve toplumda bir karşılığı vardır. Bu şunu gösteriyor: Toplumda birikmiş bir öfke var ve bu birikmiş öfkeler bir şekilde dışarı çıkıyor.

Herkesin öfke sebebi farklı farklı. Mesela Gezi Parkı'nda bu işin çekirdeğini oluşturan gençlere bakacak olursak, bunlara 90 kuşağı deniyor. 1990'da doğan biri, 12 yaşından 23 yaşına gelene kadar ekranlarda hep Tayyip Erdoğan'ı seyretti, başka biri yok. Gençler, onun tarzından pek haz etmiyor. Hegemonik ve buyurgan bir üslubu var, bunu da sevmiyorlar. Tayyip Erdoğan, çocuğunun uzun saç bırakmasına, favorilerine, küpelerine karışan, bundan hoşlanmayan ve çocuğuyla sürekli bir gerilim içinde olan muhafazakâr baba tiplmesinde. Çocuklar öyle görüyor onu, **"rahat bırak bizi"** diyorlar.

Eylemciler arasında başka kimler vardı?

Gençlerin dışında, bu tepki dışarı yayılınca, AK Parti'nin on bir yıllık icraatlarından memnuniyetsizlik içerisinde olan bir Ulusalçı CHP tabanı var; onlar da "Cumhuriyet elden gidiyor" diye bir duygu içindeler ve bu duygu içlerinde acayip bir öfke biriktirmiş vaziyette. Onlar da bu nedenden ortaya çıktılar.

Siz ve grubunuz?

Biz de, sayıca çok olmasa bile söylem gücü olarak çok önemli bir yerde duran bir fikriyata sahibiz. Biz bu döneme "**abdestli kapitalizm**" diyoruz. Dindarların mala-mülke dalması, harama batması, bilgiyi, iktidarı ve serveti edinme ve kullanma biçimleri, aşırı derecede muhteris ve paragöz çıkmaları, bu gibi şeylere tepkiliyiz.

Başka dikkat çeken gruplar var mıydı?

Bir de diğer **sol örgütler** vardı. Onlar güçleri azalmış olsa da, 150- 200'er kişilik gruplar hâlinde orada yer alıyorlardı. Üzerinde düşünülmesi gereken bir başka şey de taraftarlar; ağırlıklı olarak Beşiktaş taraftarı olan **Çarşı** grubu başta olmak üzere tabi.

Sizden ve bireysel katılanlardan başka dindarlar, dinî cemaatler yoktu, neden sizce?

Burayı dine karşı olan, çağdaş, modern, laik, darbeci, Ergenekoncu bir kesim olarak görüyorlar ve Tayyip Erdoğan'ın söylemlerine inanmış durumdalar. Yani onlara göre burada din düşmanları, darbeciler ve dış güçler var. Din düşmanları, camiye ayakkabıyla giriyorlar, başörtülülere saldırıyorlar; darbeciler, eski Ergenekoncular, ilk fırsatta hemen geri gelmek istiyorlar, sandık dışı yolla hükümeti devirip tekrar eski vesayet günlerine bizi geri götürmek istiyorlar; bir de dış güçler, yani "**faiz lobisi**" dediği küresel dış güçler düğmeye bastı, Başbakan da ona karşı savaştan kahraman pozisyonlarına girdi. Bunun üçü de aslı-astarı olmayan şeyler, ama insanlar inanıyor ve Başbakan'ın etrafında sarılıyorlar, "**Onu yedirtmeyiz!**" diye.

Bunların bir gerçekliği yoksa korku veya öfkenin asıl sebebi nedir peki?

Şu anda AK Parti iktidardan düşse işini kaybedecek en az yüz bin kişi var. Bunlar muhafazakâr yeni sınıftır. Yeni yatırım yaptılar, iyi para kazanıyorlar. Rantın, nemanın dibine vurmuş vaziyetteler. Bunu kaybetmekten ödleri kopuyor. Sadece kaybetmekten değil, hesap sorulacağından endişe ediyorlar. Silivri'ye tıklılacağız, ellerimize kelepçeler vurulacak, bundan sonraki hayatımız mahkemelerde sürünerek geçecek endişesine kapılmış vaziyetteler ve can havliyle sarılıyorlar, bu hususta kimseyi affetmiyorlar. Öfkelerinin sebebi bu.

Bu durumda siz kafaları karıştıran bir konumdaydınız, değil mi?

Şimdi biz orada ne yapmış olduk? Taksim'in orta yerinde, o kadar fraksiyonun, o kadar Ulusalcının ortasında **Miraç Kandili** kutladık. Yani **Kur'an-ı Kerim** okuduk; **Yasin Suresi**'ni, dua ettik. Ertesi gün gündüz de aynı yerde Cuma namazı kıldık. İnsanlar büyük bir coşkuyla karşıladılar bunları. Bu iki sahne bazılarının din düşmanlığı iddiasını çökertti. Çökertince acayip sinirlendiler.

Parktaki gruplar içinde kendinize en yakın hissettiğiniz hangisiydi?

Çevreci gençler ve taraftar grupları derim, diğer sol gruplardan ziyade. Nitekim Miraç gecesi Taksim'e **Çarşı** grubuyla beraber girdim. Kaldı ki bu hareket dozerlerin önüne çıkılarak başladı. Yarın tank yürüsün tankın da önüne çıkarım; darbeye de karşıyım çünkü. Ben darbeden çok çektim; bir daha darbe falan kaldıramayız, bu yaştan sonra hiç çekemeyiz.

Din üzerinden kutuplaşma nasıl o kadar hızlı olabildi sizce?

Dindar insanlara, kafadan "bunlar dinsiz" dediğin zaman sorgulamaya gerek duymadan "o zaman orada işimiz olamaz" diyorlar hâliyle. Sol modern çevrelerle muhafazakâr çevreler arasındaki, veya sol ile sağ arasındaki ana mesele daima dindir. Döner dolaşır, bir ağaç meselesi dinde düğümlenir. Camiye girdiler, bira içtiler, camide dine hakaret ettiler, Allah'a küfrettiler, budur yani. Bu Türkiye'nin Müslüman bir ülke oluşu ve dinin sosyolojik yerinin çok köklü oluşundan kaynaklanıyor. Biz solcu arkadaşlara da bunu anlatmaya çalışıyoruz. Bu din meselesini çözmeden hiçbir şey çözemezsiniz; oradan başlayacaksınız. O nedenle bizim burada durduğumuz yer çok önemli. Bütün planlar yeniden düşünülmek durumunda. Millet zannediyor ki Tayyip Erdoğan'ın temsil ettiği o havaalanında toplananlar Türkiye'nin dindarları, burada toplananlar dinsizleri ya da modern hayat sürmek isteyenleri, dine hakaret edenleri falan. Şimdi buradan dindar bir görüntü geldi; namaz kılındı, ezan sesleri yükseldi, kandil kutlandı. Ne olacak şimdi? Her şeyi yeni baştan düşünecekler!

Çarşı grubunun diğerlerinden farkı nedir?

Çok politik bir grup. İçlerinde ülkücü de var, ulusalcı var, Kürt olan, PKK eğilimi olan bile var, ama Beşiktaşlılık çatısı altında birleşmişler. Taraftar grubu diye bir şey var. Türk siyasi hayatına giriyor taraftarlar. Fenerbahçeliler vardı, Galatasaraylılar vardı, Beşiktaşlılar vardı. Toplasan bütün sol fraksiyonlar Beşiktaşlılar grubu kadar etmez. Sildi süpürdü, damgayı vurdu. Hani bunlar bir şeye karışmazdı, hani futbol bunları uyuşturmuştu? Türkiye'nin gündemini sarstılar. Ben bunu anlamaya çalışıyorum sadece. Birincisi taraftarlar, ikincisi, neşeliler, eğlenirken direniyorlar. Bunların direnme biçimlerini anlamıyor bazıları; bunlar eğlenirken direniyorlar. Adam dans ederken, amigoluk yaparken aslında direniyor. Bu şuradan belli ki, gitmiyor, polisin önüne yatıyor. Gezi grubundaki gençler de öyle. Mini etekli kız, erkekler kaçarken o polis taşıyor, göğüslerini açıp "**su sıkma kurşun sık**" diye bağıyor. Ben gözlerimle gördüm. Burada başka bir şey var; bunu muhafazakârlar kesinlikle kaçırmış vaziyetler. Yani din düşmanları, darbeciler ve dış güçler sendromuna girerek bunu kaçırdılar, anlayamadılar. Onların birilerinin oyuncağı olduklarını zannediyorlar.

Dine ve dindarlara karşı bir hareket olduğunu düşünmüyorsunuz o hâlde?

Yok canım, öyle şey yok. Eğer olsa bile, dine ve başörtüsüne karşı olmayacağını düşünüyorum. Adam onu eleştiriyor, o da diyor ki sen benim dinime saldırdın. O senin iktidarın karşısındaki tutumunu eleştiriyor hâlbuki. Diyelim bir başörtülü AKP'yi övdü, sen de tuttun onu eleştirdin; başörtüsüne saldırdı diye yaygara yapıyor. Başörtülülere eleştiremeyecek miyiz? Dışarıda başörtülülere yapılan taciz haberleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Bunu şöyle yorumlamak gerekir: Eskiden beri biriken bir kin ve öfke var. Adam başörtüsünü gördüğü zaman al görmüş İspanyol boğası gibi burnundan soluyabilir. Fakat bu genel olarak bir başörtüsü düşmanlığı yapıldığı manasına gelmez. Böyle kıyıda kenarda bir-iki olay olmuş olabilir.

Dindar kitlenin sizinle ilgili algısı olumsuz görünüyor. Bundan endişeli misiniz?

Ben yazan bir adamım, esasında politik bir figür değilim. Ben şu âna kadar siyasetçi olacağımı hiç düşünmeden konuştum. Siyasete girsem beni bir sürü yerden vurabilirler. Ne açıdan? Benim tefsir kitabımı açarlar, orada farklı bir sürü görüşler, yorumlar, teviller var. Oradan “şunu şöyle söylüyor, bunu böyle söylüyor” diye dindarı ürkütmek için kullanır. Sen bunları niye söyledin? İyi de ben siyasetçi olacağımı hiç düşünmedim ki! Olmayacağım da zaten. Girmem ben siyasete, alakam yok!

Sizin Başbakan’la ilgili temel eleştirileriniz nelerdir?

Tayyip Erdoğan’ın din anlayışı sorunlu. Mesela o kadar özgürlükçü olduğunu iddia ettiği hâlde Alevilerin cemevine ibadethane diyemiyor. Veya eşcinsellerin yasal güvenceye kavuşması lazım diyemiyor. Ben Alevi değilim, eşcinsel bir tercihim de yok, ama bunları hak-hukuk noktasında güvenceye kavuşturmak lazım. Orada burada dayak yememeleri lazım. Sırf cinsel ve mezhebî tercihlerinden dolayı ötekileştirilmemeleri lazım. Bunu söyleyemez. Onun dayandığı taban var. “Tayyip eşcinselleri savunuyor” dedirtmemek için bu lafları edemez. “Tayyip içkiye sıcak bakıyor; ne yani içki helal mi diyor şimdi” derler diye bu tür işlere giremiyor.

Demokrasi anlayışı?

Demokrasi anlayışı zayıf, ilkel. Yani “Hakkâri’den, Çorum’dan topladığım oyla gelir buradaki ağaçları keserim” diyor, “Yüzde 50 aldım” diyor. Sandıktan çıkanla her şeyi yaparım düşüncesi çok geri bir demokrasi anlayışı. Şimdi özyönetim diye, demokratik özerklik diye bir şey var. Bir bölgedeki bir konuyu o bölgenin ahalisine soracaksın. Sen istediğin kadar çok oy almış ol. O senin ülke genelindeki temsilini ifade eder. Yerel konularda yine o bölgenin ahalisine sorman lazım. Mesela Gezi Parkı’nı Beyoğlu halkına sorman, Beyoğlu içerisinde referandum yapman lazım. Gerekirse İstanbul’da.

Öte yandan, şehircilik, mimari anlayışı da geri. Bir şehir ve meydan ne anlama gelir? Meydanın kimliği nedir? Neye meydan denir? Diyor ki, **“Yenikapı’ya denize çakıl dolduracağız, orada geniş bir arazi yapacağız, gidin yürüyüşünüzü orada yapın; burada artık miting yapılmayacak.”** Bu, şehir ve meydan kültürü olmadığını gösteriyor. Çünkü miting denizde yapılmaz. Eline mikrofonu alıp konuşacaksın, masmavi denize doğru konuşacaksın, olmaz bu. Mitingin psikolojisinde insanlar şehrin en merkezî yerinde seslerini başkalarına duyurmak isterler.

Bir tür “sen neymişsin be abi” durumu yaşanıyor

ÜLKEDEKİ dindar-seküler kutuplaşmasının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Tayyip Erdoğan gerilimi oraya oturtmaya çalışsa da öyle bir şey olmayacak. O Ankara’daki Melih Gökçek taktiği. Yüzde 70 sağcı mukaddesatçı oylar, yüzde 30 sol oylar diye. Bu dengeye oturtmaya çalışıyor. Onun için bu yüzde 70’e oynuyor. O oyları almak için her şeyi yapıyor. MHP’yi çekmek için milliyetçi söylemlere giriyor, muhafazakârı çekmek için dinî söylemlere giriyor. Ama Gezi Parkı’ndaki şey bu ayrımı da ortadan kaldırdı. Ben Türkiye’de sosyal adalete ağırlık veren, biraz daha sol bir dil kullanan dindar hareketlerin gelecekte yükseleceğini düşünüyorum. Yani ya CHP daha fazla dindarlaşacak, ya da AKP sosyal adalet söylemlerine daha

fazla ağırlık verecek, zayıfı, güçsüzü ve ezileni savunacak. Tayyip Erdoğan iktidardan düştüğü gün bizim savunduğumuz şeyleri savunacak; daha iktidardan düşme eğilimlerini gördü hemen değindi. Beni yıkacaklar psikolojisine girer girmez hemen dünya sistemine karşı çıkan kahraman rollerine bürünecek. Hâlbuki daha önce İstanbul'u finans merkezi yapacağız diyordu. Bankacılar bilmiyor mu, hükümet devrilirse kaos çıkar, işler daha da kötü olur. Bir alternatif yok yani. Kendisine bir ders verilmek isteniyor sadece. "Fazla ileri gitme, bu kadar diktatörce davranma, bizim de işimize gelmez" diyorlar. Ama o, kimse bana ders veremez, kimse beni hizaya çekemez psikolojisinde. Gençler, bankalar, zenginler, kendi tabanı, milletvekili hiç kimse hizaya çekemez, bir tür 'sen neymişsin be abi' durumu...

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki köyün hikâyesi

Emrah Çelik 15.08.2013

Bu Ramazan Bayramı'nı birinde Sünnilerin, diğerinde Alevilerin yaşadığı iki köyde geçirdim. Yaptığım ziyaretler vesilesiyle bazı tesbit ve kıyaslamalarda bulunma fırsatını yakaladım.

Orta Anadolu'nun Sünni yoğunluklu bir şehrindeki bu iki köy birbirine çok yakın mesafede olmalarına rağmen şimdiye kadar köylüler arasında yakın ilişkiler pek kurulmamış. İletişim çoğunlukla ziraat işleri üzerinden mecburen ve mesafeli olarak süregelmiş.

"Önceleri gençler olarak derenin bir tarafından öbür tarafına birbirimizi geçirmez, geçmek isteyen i küfredip taşıyarak kovardık" diyorlar. Aleviler Sünnilere **"Yezid, hüllecî"**, Sünniler de Alevilere **"Kızılbaş"** derlermiş. Ama bu kelimelerin bile ne anlama geldiğini, niye hakaret olarak kullanıldığını bilmediklerini itiraf ediyorlar; sebebini ise **"eğitimsizlik ve kültürsüzlük"** olarak açıklıyorlar.

Eskiden Sünniler Alevilerin kestikleri hayvanların etlerini ve evlerinde yemeklerini yemezlermiş. Din anlayışlarında bazı belirgin farkların olduğu kesin ise de birbirleri hakkındaki sayısız önyargının bir kısmını utanarak anlatıyorlar, bir kısmının ise gerçek ya da iftira olduğundan hâlâ emin değiller.

İki köyün kıyafetlerindeki en belirgin fark yetişkin kadınların giyim tarzında görülüyordu. İki köyün de genç kızları gayet modern ve seküler, yaşlıları ise tamamen geleneksel giyiniyorlar. Orta yaştaki Alevi kadınların saçları açık olup pantolon giyerken, Sünni köylü kadınlar başörtüsü ve etek giyiyorlar; ama eğitilmiş şehirlielerin tercih ettiği türden eşarp değil, daha çok köylülerin kullandığı **"yazma"**dan bir başörtüsü. Eskiden bütün Alevi kadınlar da bu şekilde örtünürlermiş, ama bir süreden beri başörtüsü seküler Aleviler tarafından terk edilmiş.

Dindar ve seküler farklılaşması iki köyde de yaşanıyor. İki köyün sekülerlerinin dünya görüşleri ve yaşam tarzları neredeyse tamamen aynı. Fark daha çok dindarlarda görülüyor. İki köyde de eskiye nazaran belirgin bir sekülerleşme var; ama bu, dinden uzaklaşmaktan ziyade gelenekten uzaklaşma anlamında. Genelde böyle bir eğilim olsa da, Sünnilerin çoğu çocuklarının dinî eğitim almalarını destekliyor, en azından engel olmuyorlar.

Alevi köylülerin çoğu Ramazan'da oruç tutmamış olsa da, Sünnilerden farksız şekilde Ramazan bayramını kutluyorlar. Özenli bir şekilde giyinip birbirlerinin evlerini ziyaret ederek bayramlaşıyor, şeker ve yiyecek ikram ediyorlar. Köye gelemeyenler ise telefon açıp bayram tebriklerini iletiyorlar.

Dil üzerinden farklılaşma zaman zaman hissediliyor, ama çok değil. Örneğin Sünniler daha çok "**Bayramınız mübarek olsun**" derken Aleviler hep "**İyi bayramlar**" diyerek bayramlaşıyorlar.

İki köyde de çok belirgin bir şekilde milliyetçilik ve vatanseverlik var. Hepsi de bana Türkiye'ye taşınmamı ve bu ülkeye hizmet etmemi tavsiye ettiler.

Dikkat çekici son bir nokta, yaklaşma zeminleri. Sünniler ile Aleviler arasında en sağlıklı ve kalıcı iletişim geçmişte erkekler üzerinden ve "**asker ocağında**" olmuş. Orada başlayan dostluklar daha sonra köylere döndüklerinde de ailece ziyaretleşmeler ve beraber iş yapmalarla devam etmiş. Yeni nesilde ise askerlik aynı fonksiyonunu devam ettirse de iletişim ve değişimler daha çok üniversitelerde gerçekleşiyor. Üniversitelerdeki yaklaşmaların sonucu olarak eski önyargılar yeni nesilde gittikçe azalıyor ve hatta gençler anne-babalarının kalıplaşmış yargılarını büyük ölçüde değiştirebiliyorlar...

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendini arayan demokrasi

Emrah Çelik 22.08.2013

Hasan el-Benna'nın 1928'de kurduğu ve Arap Baharı ile birlikte kurulan Mısır demokrasisinin ilk seçiminde iktidara gelen **Müslüman Kardeşler (İhvân-ı Müslimîn)** grubu demokrasiye, yani kendi irade ve tercihlerine vurulan açık bir darbeye rağmen devletle silahlı bir çatışma içine girmeyi tercih etmedi. Hatta bu darbenin ardından meydanlarda yapılan katliamlar bile onları öylesi kanlı bir mücadeleye sürüklemedi henüz.

Bu, özellikle de Batı'da yaygın olan Müslüman algısına zıt, anlamlandırılması zor bir durum. Medya ve bazı politikacılar eliyle neredeyse şiddet yanlılığıyla ve terörizmle özdeşleştirilmiş hâle getirilen İslam ve Müslüman algısını benimseyenler, yani İslamofobi sahipleri bu olay karşısında belli- belirsiz bir şaşkınlık yaşıyorlar...

On sekizinci yüzyıldan beri Batı karşısında yaşadıkları askerî, siyasi ve ekonomik mağlubiyetlerden kurtulma çabası olarak, Müslüman ülkelerde çeşitli "**ihya hareketleri**" ortaya çıktı. Ana hedef, Batı sömürgeciliği ve modernizmine karşı ülkelerinin bağımsızlığı ve İslamlaşması idi.

Aralarında radikalizme ve şiddet yoluyla mücadeleye başvuran veya öyle bir mücadeleyi savunan gruplar olmakla birlikte, çoğunluk uzun vadeli planlar yaparak farklı alanlarda çalışmalar yürütmeyi tercih etti.

Düşünce ve eğitime olduğu gibi pratik ve siyasi aktivizme de vurgu yapanların olduğu bu gruplar içinde asıl fark, ana metinleri yorumlama biçimleri ve siyasal tavır alışlarıyla ilgili. Örneğin, her şeye rağmen barışçıl bir yol benimseyenler metotlarını başlıca şu şekilde temellendirirler:

- İslami öğretilerde **"fitne"**, yani toplumda huzursuzluk ve kargaşa çıkarmak, bozgunculuk yapmak, cinayetlerden daha şiddetli bir tehlike olarak görülür ve bundan dolayı, zulme maruz kalmak ve uzun süreli zor zamanlar geçirmek pahasına da olsa, gerektiğinde toplumun düzen ve selametini sağlamak uğruna pasif bir muhalefet şekli tercih edilir.

- Sünni hukuk metodolojisinde **"Mesâlih-i mürsele"** kapsamı içinde değerlendirilebilecek olan bu tutum, devrimci ve çatışmacı bir muhalefetin önünü büyük oranda kapatır. Ama bu her tür haksızlığa boyun eğmek anlamını da taşımaz; muhalefetin şeklini belirler. Bu muhalefet devrimci değil düzeltici (ıslah) ve alternatif oluşturuca bir niteliktedir.

- **"Sabır"** kavramı sessiz durmak, hareket etmeden beklemek şeklinde anlaşılmaz; bir direniş şeklidir. Ani bir öfkeyle şiddete başvurmayı yanırlayan, çatışarak değil çalışarak beklemeyi öğütleyen bir direniş türüdür.

- En önemli model olarak ise ilk dönem Müslümanları gösterilir. İslam'ın şekillenme sürecinde Müslümanlar, dönemin şartlarında meşru bir siyasi birlik oluşturunca dek hakaret, işkence ve ülkelerinden sürölme gibi haksızlıklara maruz kalmalarına rağmen şiddet içeren hiçbir tepkide bulunmamışlardır...

Bunlar ve başka saiklarla, Müslüman Kardeşler grubu bugünlerde sergiledikleri zor tutumu benimsiyor ve demokratik haklarına barışçıl bir şekilde sahip çıkmaya çalışıyorlar; üstelik geçmişte içlerinden radikalizmin fikir babaları olarak görülen isimler çıktığı hâlde.

Şimdi dünyanın ve özelde seküler devletlere sahip Müslüman ülkelerin düşünceleri gereken soru şudur: Radikalizme ve şiddete başvurmadıkları sürece İslami grupların, ülkelerinin İslamlaşmasını talep etmeleri ve bu amaçla siyasi çalışmalarda bulunmaları ne kadar demokratik bir haktır?

Yahut demokrasi, yapısı gereğı sekülerist bir ideolojiye sahiptir de ona zıt girişimlerin darbelerle alaşağı edilmesi **"demokratik"** devlet sisteminin gereğı midir?

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki arada bir derede

Emrah Çelik 29.08.2013

Türkiye artık iki arada bir derede olan bir ülke. Şimdiye kadar hep gururla bahsettiğimiz bir özelliğimizin getirdiğı gerginliğı yaşıyoruz bugünlerde.

Hem Avrupalı hem Asyalı olmanın, hem İslam kültüründen hem Batı kültüründen izler taşımanın, hem Müslüman hem modern, hem dindar hem demokrat bir toplum olmanın avantajlarını değil riskli taraflarını tecrübe ediyoruz bir süredir.

İki medeniyet arasında köprü olmanın bazen bizi köprünün tarafları arasında bir seçim yapmaya zorlayacağını hiç düşünmemiştik.

Medeniyetimizin, yani eğitimimizin, sanatımızın, hukukumuzun, iç ve dış siyasetimizin asıl tonu İslam olacak da diğer İslam-dışı renkler belli miktarlarda sadece onu süsleyen ek unsurlar olarak mı kalacak? Yoksa değişmez tonumuz laiklik ve Batıcılık olacak da diğerleri ancak ona zarar vermeyecek bir kıvamda mı olacak?

Bu sorunun açıkça sorulmasının bile çok büyük bir cesaret istediği yıllardan açıklıkla sorulup tartışılabildiği günlere geldik.

Cumhuriyet adeta yeniden kuruluyor. Eğitim ve din politikalarıyla, barındırdığı çeşitli etnik unsurlara bakışıyla, dış siyasetinde uyguladığı yeni stratejileriyle, benimsenen yeni laiklik ve milliyetçilik anlayışıyla ülke, kurulduğu zamanlardan daha farklı bir istikamete yöneliyor.

Bu kimilerine göre Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini sarsan ve ancak **"ihamet"** olarak tanımlanabilecek büyük bir yanlış. Kimilerine göre ise ülkenin on yıllar, hatta yüzyıllar öncesindeki **"aslına dönerek normalleşmesi"** sürecinden ibaret güzel bir gelişme.

İki tarafın da kendilerini haklı görmek için ellerinde sayısız gerekçeler var ve hâlihazırda kimse kolay kolay ikna olacak gibi görünmüyor. Sosyal medyada bir süredir şahit olduğumuz ve gittikçe keskinleşen tehlikeli cepheleşmeye artık maalesef gerçek hayatta da rastlamaya başladık.

"Artık ne olursa olsun Erdoğan'ı desteklemeliyiz" diyenlerle birlikte, **"Ne olursa olsun Erdoğan'ı sevmiyorum ve desteklemiyorum"** diyenlerin sayısı gittikçe artıyor.

Önümüzdeki yerel seçimlerin sonucuna belediyelerin başarı karnesi olarak değil, hükümetin bazı kritik icraatlarının ve ideolojisinin oylanması olarak bakılıyor. Başbakan da bunun farkında ve hatta öyle olması yönünde bir temenniye sahip olmalı ki, bu seçimlerin aynı zamanda **"dışarıya"** bir mesaj olmasını arzu ettiğini söylüyor.

Ülke içindeki bu gerginliğin, siyaseten ve geçici olarak **'mantıklı'** görünse de uzun vadede ülke ve toplum menfaatine zararlı olacağı açık.

İçeride böylesi gergin bir ortam oluşurken, diğer taraftan Türkiye artık gerçek anlamda global bir ülke hâline geliyor. Devletimiz küresel başaktörler ile boy ölçüşüyor, sivil toplum kuruluşlarımız küresel çapta işler çıkarmaya başlıyor.

Dış siyasetimizde küresel bir aktör olmanın hakkını verip veremediğimiz ayrı bir konu; ama dışarıya karşı sağlam durulması için içerideki bütünlük ve dayanışmanın çok daha sağlam olması gerekiyor. Kaldı ki önümüzde hâlâ çözülememiş olan büyük bir paket daha açılmayı bekliyor: Kürt meselesi.

Başka ülkelerin iç işleri hakkında söz söyleme cesaretini kendimizde görebildiğimiz ve **"dış güçlere"** kafa tutma anlamına gelebilecek büyük sözler söyleyebildiğimiz bugünlerde, öncelikle kendi iç işlerimizi sağlam ve doğru bir şekilde ele almamız gerekiyor.

İdeolojisinin sübjektif doğruluğuna yaslanarak üretilen **'fetvalar'** ile siyasi etikten ve toplumsal faydadan taviz vermek ya da vermemek; hükümetin bugünlerde karşı karşıya kaldığı en büyük vicdani imtihan bu.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Felsefe yapma

Emrah Çelik 05.09.2013

Biz felsefeyle tam olarak bir türlü anlaşılmadık maalesef. Biz, yani Türkiye Müslümanları.

Kendimizce derme- çatma bir eğitim sistemimiz oldu, türlü tutarsızlıklarla bir şekilde ilerledi, ama köklü bir eğitim anlayışımız olmadı. Eğitim sistemine bir çocuk olarak girip bir genç olarak okullardan mezun olan öğrencilere nelerin, neden, nasıl ve niçin kazandırılacağına dair tutarlı ve yerel bir felsefeden mahrum kaldık.

O yüzdendir ki, aynı eğitim programında en az on bir, hatta üniversiteyle birlikte en az on beş yıl birlikte vakit geçirdikleri hâlde, birbiriyle hiç ilgisi olmayan bilgi, ahlak, insan ve çevre anlayışına sahip insanlardan oluşan bir toplum olduk.

En basit seviyede, örneğin trafik gibi objektif kuralları olan bir ortamda bile kırıcı çatışmalara sıklıkla şahit olabiliyoruz.

Yine aynı sebepten olsa gerek, ilköğretim ve liseyi okul birinciliğiyle bitirmiş bir öğrenci dahi, devletin kendi hazırladığı üniversite sınavını kazanamıyor. Dershanelere, yani üniversiteye hazırlık kurslarına yüklü miktarda para ve zaman harcamadan üniversiteye adımını kolay kolay atamıyor.

Ve bu konulardaki tuhaflık üzerine gerektiği şekilde eğilmiyor, gerçekçi ve sağlam çözüm yollarını araştırmıyoruz.

Toplumumuzda ahlakın öneminden söz edegeldik hep. Kendi ahlakımızın güzelliklerine övgüler düzdük, **"Batı'nın ilmini alalım ama ahlakını almayalım"** diyerek onlarınkine bazı örnekler üzerinden olumsuz anlamlar yükledik. Ortalıkta hayalî bir ahlak edebiyatı dolaştı ama ahlaktan anladığımız, namus, iffet, yalan söylememek, hırsızlık yapmamak, dürüst olmak gibi temel konuların ötesine geçemedi. Ki onların da **"nedenleri"** eksikti.

Niçin iffetli olmalıyız, niçin yalan söylememeli, niçin başkasının malına ve namusuna göz dikmemeliyiz, niçin dünyaya bizden biraz daha erken gelmiş olanlara karşı saygılı olmalıyız? Bu gibi soruların cevaplarını akla hitap ederek de verebilen, hayatın her alanını kapsayan ve toplumsal dokumuzu tamamen inşa edebilen bir ahlak felsefemiz şekillenmedi henüz.

Ahlak anlayışımız değil, ahlak felsefemiz! Çünkü felsefe, kendi içinde tutarlı bir dünya görüşü ve yaşam tarzını da beraberinde getirir. Hangi davranışı niçin yapmamız veya yapmamamız gerektiğine dair birbiriyle uyumlu cevaplar geliştirir. O olmadığı zaman ise toplumla çelişmek bir yana, kendisiyle de sık sık çelişen bireyler hâline geliriz.

"Niçin" sorularına **"çünkü"** ile başlayan ve akla hitap eden cevaplar vermek yerine, doğrudan bir otoriteye başvurmaya tercih ediyoruz genellikle. Çünkü öylesi daha zahmetsiz oluyor, daha kestirmeden hallediyor işi. Dinî metinlerin otoritesi, devletin ve kanunların otoritesi, liderlerin otoritesi, büyüklerin otoritesi...

"Peki, niçin" sorusunu sormak, böylesi bir iklimde bazı sorunları göze almayı gerektiriyor. Sorular, havayı bozmak, haddini aşmak, temiz zihinleri bulandırmak olarak algılanıyor. Yerine ve konusuna göre bir başkaldırının başlangıcı, bir sapkınlığın ilk alameti olarak görülüyor.

Olayların nedenlerinin ve niçinlerinin rahatlıkla sorulmadığı bir yerde özgür düşünce ortamından, çağını yakalayan bilimsel gelişmelerden, tutarlı bir bireysel ve toplumsal yaşamdan söz edilebilir mi? Sanmıyorum.

Genel olarak böyle olmakla birlikte soruların, özellikle de “**niçin**” sorusunun sorulmasının en “**tehlikeli**” görüldüğü alan din alanıdır bizde. Tanrı’yla, O’nun eylemleri, emirleri ve yasaklarıyla ilgili alanlarda bu soruyu sormak cesaret gerektirir. Felsefe bize uzaktır o yüzden. Biraz korkutucudur. Endişelerimiz vardır.

Haftaya bu endişelerimizin kaynaklarına bakalım.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Felsefeye kızgınlık

Emrah Çelik 12.09.2013

İlahiyat fakültelerindeki **Felsefe** ve **Felsefe Tarihi** derslerini zorunlu olmaktan çıkarmak gibi tartışmalı bir kararın alınmasının altında bazı köklü sebepler yatıyor.

Bizde, özellikle de muhafazakârlar arasında felsefenin korkutucu bir imajı var. Felsefe ile ilgili kitaplar genelde tehlikeli görülür, o tür kitapları okuyarak ‘**riskli**’ bir alanda dolaşanlar bir şekilde ikaz edilir.

Felsefe için düşüncede sınır yoktur ve evrenin meydana gelişinden Tanrı’nın var olup olmadığına kadar sayısız konuları ele alır.

Dinlerin, özelde İslam’ın bazı sınırları vardır, Allah’ın zatı hakkında fazla düşünmemek gibi. Bir de mü’minlerinden istediği bazı kabuller vardır ve “**iman**”, yani güven orada devreye girer. Onlardan akıllarının ve duyularının ulaşamayacağı bazı bilgileri kutsal kitaptan ve peygamberden alıp o kaynağa güvenmeleri beklenir.

Sorun burada başlar; o “**bazı bilgiler**” hangileridir ve insanlar sorgulamalarını nereye kadar götürebileceklerdir?

Kur’an’da Allah bizzat kendi varlığını ‘**ispat**’ için rasyonel deliller sunup muhataplarını ‘**iknaa**’ çalıştığı hâlde Müslümanların çoğu, bir zamandan itibaren bu konuları gereksiz, hatta zararlı gördüler. Üstelik bu tür konuları ele alan felsefeden de mümkün olduğunca uzak durmayı yeğlediler.

En meşhur kırılma noktası, İslam filozofları **Farabi** ve **İbn Sina**’ya karşı **Gazali**’nin eleştirileri olarak görülür ve iki taraf da sorumluluğu Gazali’ye yüklerler; işin aslı pek de öyle değildir.

Müslümanlar felsefeyle ilk karşılaştıkları zaman önde olan felsefi akım, **Yeni-Platonculuk** idi. Bu okul, kendisinden önce gelen bütün spiritüalist-idealist felsefe okullarını birleştirmeye, **Platon**’la **Aristo**’yu uzlaştırmaya çalışan bir okuldu.

Ayrıca Yeni-Platonculuk’un dinî konulara ilgisi oldukça fazlaydı. Hz. İsa’dan biraz sonraki dönemde Akdeniz ve özellikle Roma’daki dinsel ilgiye Yunan akılcılığıyla cevaplar vermeye çalışmıştı.

Bu iki özelliği taşıyan Yeni-Platonculuk’la karşılaşmanın Müslümanlar üzerinde önemli etkileri oldu: Bazı Müslüman filozoflar, felsefenin, verileri herkes tarafından kabul edilen bir ‘**bilim**’ olduğu yanlıgısına düştüler.

Aynı zamanda, felsefenin tek ve gerçek olan dinin özünü temsil ettiğini düşündüler. Çünkü bir “**bilim**” olan felsefe, kendilerini de ilgilendiren çok hayati konularda, İslam’ın öğretilerine de benzeyen sözler söylüyordu.

Bu durumda meşhur İslam filozofları, felsefe ile İslam vahyini uzlaştırma ve aralarında bulunduğuna inandıkları ‘**birliği**’ ortaya çıkarma çabasına girdiler.

Böyle bir çaba doğal olarak İslami açıdan bazı yanlış sonuçlar getirecekti. Gazali’nin meşhur çalışması ve amacı, İslam düşüncesine karışan bu yanlışlara işaret etmektir.

Eleştirilerini felsefenin kavramları ve metoduyla yapabilmek için iki yılını felsefe eğitimine adan **Gazali**, **Tehâfütü’l-Felâsife**’de genel olarak felsefe disiplininin ziyade, Müslüman filozofların fikirlerinden yirmisini eleştirdi.

İslam düşüncesinde yaşanan durgunluk döneminde bu eleştiriler, zihin konforlarını bozmak istemeyenlerce bir felsefe düşmanlığı olarak görüldü. Felsefe disiplini ile felsefe okulları birbirine karıştırıldı.

Bazı filozofların yanlış görülen düşüncelerini emek verip eleştirmek yerine onları toptan dışlamak gibi kolay bir yol seçildi. Bu arada olan, felsefenin imajına oldu: Soğuk, tehlikeli, ukala!

İşte bu yanlış algının etkileri günümüzde ve ülkemizde hâlâ sürüyor maalesef. “**Her ihtimale karşı**” ve “**bazı kapıları açmamak**” gerekçeleriyle sürdürülen bu aşırı muhafazakâr tutumun, en başta ülkedeki ‘**özgür ve tutarlı**’ düşünceye büyük darbeler vurduğunun artık fark edilmesi gerekiyor.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kapı kompleksi

Emrah Çelik 19.09.2013

İngilizcede “**baraj kapılarını açmak**” diye bir deyim var. Bu aynı zamanda İngiliz hukukundaki bir konseptin adı: “**Floodgates**”.

Bir fiil ya da karar hayata geçerse, bu durum bazı şeylerin önünün açılmasına, ya da çok sayıda insanın daha önce yasak olan o fiili yapmaya başlamasına sebep olacaktır. Hukukçular hüküm verirken böylesi arzu edilmeyen sonuçlara fırsat vermemek için daha dikkatli olup kararlarını ona göre veriyorlar.

İslam hukukunda bu kavramın karşılığı “**sedd-i zerâi**”. **Malik b. Enes**’in oluşturup geliştirdiği, daha sonra diğer ekoller tarafından da benimsenen bu hukuk doktrini de diğeriyle aynı anlamda: **Yanlış, suç ve harama giden yolları kapatmak**.

Otoriteler bu prensibe dayanarak, normalde izin verilen bazı fiilleri, gördükleri lüzuma binaen yasaklarlar.

Evrensel bir hukuk prensibini ifade eden bu kavram, bizde hemen herkes tarafından, hem de abartılarak kullanılır. Çünkü bir telaş içindeyiz; bir şeylerin önünün açılması ve bazı şeylerin kaybedilmesi kaygısındayız.

Özgür düşüncenin ve bireysel akıl yürütmenin garantisi olan içtihat, aslında başından beri teşvik edilerek açılmışken, bilim insanlarımızın çoğu, toplumun düzenini bozar ve kafaları karıştırır bahanesiyle “**İçtihat kapısı kapalıdır**” diyerek düşüncenin önünü yüzyıllarca tıkarlar. Sonra da “**Neden geride kaldık?**” gibi kısır bir tartışmanın içinde boğulurlar.

Üniversitelerimizin üstünde bulunan kurumdaki **bazı bilim insanlarımız**, “**okuyunca kafaları karışır**” bahanesiyle **İlahiyat** öğrencilerinin **Felsefe** dersi almalarını istemezler. O kapının açılmasıyla birlikte farklı düşünce dünyalarıyla karşılaştıkları zaman, kendi inanç ve düşünce dünyalarını kaybedeceklerinden korkarlar.

Bazı sekülerlerimiz, başörtüsüne kamu kurumlarında izin verilmesi gibi çok temel bir hakkın iade edilmesine karşı çıkarlar. Böyle bir kapının açılması durumunda Cumhuriyet’in temellerinin kısa bir süre içinde sarsılacağından endişelenirler. Bu endişe perdesinin arkasında, yüzbinlerce insanın büyük haksızlıklara maruz kalarak hayatları boyunca travmalar yaşamalarına göz yumarlar.

Siyasi iktidarlarımız, bir taraftan demokrasiyi daha ileri seviyelere götürmeye çalışacaklarını söylerken, diğer taraftan söylem ve icraatlarına yönelik her türden eleştiriyi varlıklarına kasteden büyük bir tehdit olarak görürler. Eleştiri ve protesto kapısını açtıkları takdirde bunun arkasının kesilmeyeceği korkusuyla önünü baştan kapatmaya çalışırlar.

Muhalliflerimiz, siyasi kimliğini zaten “**muhafazakâr-demokrat**” olarak açıklamış olan bir iktidar partisinin yaptığı, muhafazakâr dünya görüşüne uygun bazı icraatlarını usulünce eleştirmektense yeri yerinden oynatırlar. O türden söylem ve icraatların önü bir kere açılırsa arkasından bir şeriat devletinin geleceğinden endişe ederler çünkü.

Egemenlerimiz ve kendilerini ülkenin yegâne sahibi olarak gören bazı vatandaşlarımız, Kürt vatandaşlarının, anadilde eğitim gibi en temel insani haklarını dahi teslim etmek karşısında büyük bir ürkeklik içindedirler. O kapının açılması durumunda ülkenin bölünüp dağılacağından korkarlar...

Endişelerimiz öyle bir paranoya hâlini almıştır ki en temel insani haklara bile saygı duymamak pahasına kapıları sıkı sıkıya kapatırız, hem de o yegâne sahipleri bizmişiz gibi!

Bu paranoyalar ve ‘**kapı kompleksleri**’ tarafların hepsine, dolayısıyla bütün ülkeye zarar veriyor. Bunun farkına varsak ve o kompleksten kurtulabilirsek, en azından daha sağlıklı bir zihinsel ortamda konuları konuşup tartışabileceğiz.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kaygısız toplum

Emrah Çelik 26.09.2013

Ben cennetin bir kelimeyle tarif edilebileceğini düşünüyorum: **Kaygısızlık**.

Umursamazlık anlamında değil, kaygılardan uzak olmak anlamında bir kaygısızlık bu.

Geçmiş ve gelecek endişelerinden uzak olmak; geçmişin dertlerini ve yüklerini taşımamak, geleceğin belirsizliğini ve korkutuculuğunu yaşamamak...

İşini kaybetme, evinden olma, araba alamama, evine yiyecek götürememe kaygılarından azade olmak...

Yaşlandığında “**ele ayağa düşmekten**” ve başkalarına muhtaç olmaktan, hastalandığında hastane masraflarını nasıl karşılayacağından korkmamak...

Dışlanmaktan, küçümsenmekten, çeşitli haksızlıklara uğratılmaktan endişe etmemek...

Kendi vatanında yabancı muamelesine tabi tutulmaktan, dünyanın en doğal ve temel haklarının elinden alınmasından, insan olmayı doyasıya yaşayamamaktan kaygılanmamak...

Kendi geleceğimiz bir yana, çocuklarımızın geleceklerini her gün düşünmekten ve onlara yönelik yatırım yapmaktan, kendimize ve eşimize bakamama durumuna düşmekten kurtulmak...

Herkesin kendi elindekiyle yetinebilmesi ve başkalarının elindekine göz dikmemesi...

Kötü hasletlerden arınmakla birlikte, başkalarının kötü hasletlerine her an maruz kalma endişesini de taşımamak...

Doğrusu, bütün bunlara bakınca dünyada da cennete yakın bir hayat yaşanabilir diyor insan; neden olmasın?

Cehennemde aslında ateş olmadığı söylenir ve “**Herkes ateşini kendi götürür**” denir. Aynı durumun, bir açıdan dünyadaki hayatımız için de geçerli olduğunu düşünüyorum.

Kendi cehennemimizi kendimiz yaratıyor, dünyayı kendimiz ve birbirimiz için yaşanmaz hâle getiriyoruz maalesef.

Şimdiye dek bunda en büyük suçlu da devletimiz olageldi; tek suçlu değil, ama en büyük suçlu.

Bizi belli bir toprak parçasının üzerinde mutlu, müreffeh ve ‘**kaygısız**’ hâle getirmekle görevli olan devlet aygıtı ve onun görevlileri nedense görevleri bunun tam tersiymiş gibi hareket etti çoğu zaman.

Halk farklı etnik grupları, farklı din müntesipleri ve farklı mezhep mensuplarıyla birlikte barış içinde yaşamının yollarını ararken, devlet hep bunların arasını ayırmanın yollarını aradı adeta.

Bir dili diğerine, bir ırkı bir başkasına, bir dini öteki bir dine, bir mezhebi başka mezheplere, belli bir din anlayışını daha farklı din anlayışlarına tercih etti. Tercih etmekle kalmadı, diğerlerini dışladı, aşağıladı, yok saydı.

Tercih ettiklerini dahi kendi istediği ve makbul olarak tarif ettiği şekle getirmek için zorladı, onları da huzursuz etti.

Onun talep ettiği vasıflarda vatandaş, onun istediği şekilde Türk, onun tarif ettiği özelliklerde Müslüman, onun belirlediği şekilde Sünni olursanız ‘**mutlu**’ olabilecektiniz sadece.

Ekonomi ve hukuktaki sorunlar ise cabası.

Böylelikle “**cennet**” diye vasıflandırdığımız ülkemizi kendi ellerimizle cehenneme çevirdik.

Cehenneme, yani birbirini öldüren, birbirinin kuyusunu kazmaya çalışan, kötü eğitim sisteminden dolayı ahlaksızlıkların kol gezdiği, kaygılarımıza takılmaktan düzgün yürüyemediğimiz, en ufak bir olayı büyük bir toplumsal kavgaya dönüştürebildiğimiz bir ülkeye...

AK Parti, böyle bir geçmişin üzerine “**emaneti yüklendi**”. Ülkeyi cennete çevirme sorumluluğunu yerine getireceği güveniyle seçildi, görevini iyi yaptığı zamanlarda da geniş kitleler tarafından desteklendi.

Son zamanlarda en önemli sınavlarını veriyorlar: Kürtlerin anadilde eğitim haklarının teslim edilmesi, Alevilerin taleplerinin en makul şekilde cevaplandırılması, ve başörtülülerin kamu kurumlarında çalışması sorununun çözülmesi.

Dinlemek ya da umursamamak ellerinde. Kaygıları dindirmek ya da ‘**kaygısız**’ bir toplum oluşturmak ellerinde. Ülkeyi kendisi ve halkı için cennete ya da cehenneme çevirmek de yine ellerinde...

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu daha başlangıç

Emrah Çelik 03.10.2013

Türkiye gerçekten de üzerindeki yüklerden kurtuluyor yavaş yavaş. Peki, ama neden yavaş?

Toplum hazır değil de onun hazır hâle gelmesini beklemek, yüklerin bir anda atılmasıyla birlikte toplumsal kaosa yol açmamak için mi?

Siyasetçilerin bu aşamayı kendi politik amaçları ve ikballeri için, yeri geldikçe kullanacakları iyi birer karta dönüştürme arzularından mı?

Kendi başımıza kendimizi iyileştiremeyiz, o yüzden illa dışarıdan birilerinin bizi teşvik etmesi ya da zorlaması lazım da ondan mı?

Devletin başına geçenler devletçi hâle gelip bir anda devletin bekasından başka her şeyi teferruat gibi görmeye başlıyor ve her verdikleri kararda o ‘**hassasiyetle**’ hareket ediyorlar da o sebepten mi?

Demokrasi denen sistemin yerleşmesinin, gerçek anlamda halk ve devlet tarafından benimsenmesinin çok uzun bir süreyi gerektirmesinden olabilir mi?

Yavaşlığımızda bu faktörlerin hepsinin de farklı derecelerde payları olabilir; önemli olan şu ki, yavaş da olsa bir ilerleme kaydediyoruz.

Hem halk hem de devlet olarak farklı din, ırk, mezhep, dünya görüşü ve yaşam tarzlarına karşı saygı ve duyarlılığımız gittikçe artıyor.

Bundan on beş yıl önce dindarlar arasında demokrasinin İslam'a uygun olup olmadığı, hatta demokratik bir sistemde oy kullanmanın haram olup olmadığı tartışılırken şimdi eşcinsellerin evliliğinin onaylanıp onaylanamayacağı konuşuluyor.

Yakın zamana kadar Kürt haklarını açıkça savunmak çok büyük tehlikeleri göze almayı gerektirirken şimdi bu hakların iadesine karşı çıkanların vicdanlılığı ve hakperestliği sorgulanıyor.

Çok yakın zamana kadar başörtüsü irticanın bir numaralı simgesiyken, toplumsal duyarlılık ve empati o kadar gelişti ki, kamu çalışanlarının başörtüsünü kullanabilecekleri açıklandığında bu ciddi bir tartışma konusu bile olmadı.

Mezhepçilik törpülenmeye başlamış olmalı ki, Alevilerin haklarıyla ilgili konularda en çok gayret edenler arasında Sünni dindar yazarlar ve sivil toplum kuruluşları da belirgin bir şekilde görünüyor artık.

Bir süreden beri devlet politikalarından ziyade hükümet politikalarını konuşuyoruz. Artık devletimizi yönetenin bazı gizli veya açık güçler değil de halk tarafından seçilmiş olan meşru hükümet olduğunu kanıksar hâle geliyoruz.

Gerektiğinde devlet yerine Başbakan'ı eleştiriyoruz. Bazı konularda Başbakan yerine ilgili bakanın kararlarını sorgulamaya, o konularda o bakanın söz sahibi olduğunu görmeye başladık.

Halkın tepkilerinin, eleştirilerinin, gönderdiği "**mesajların**" artık devlet kurumlarınca dikkate alındığını, ona göre de hareket değişikliğine gittiklerine şahit olmaya başladık.

Sivil toplum kuruluşlarımızın, dernek ve vakıflarımızın eskisine oranla daha da işlerlik kazandığını ve gayet verimli bir şekilde iş yapabildiklerini görüyoruz.

Reformlarımızı dışarıdan baskı ve zorlamalarla değil içeriden, yani halktan gelen taleplerle yapmaya başladık.

Her şeyi devletten bekleyen halk yapısından, kendi sorumluluklarını da bilip üzerine düşen vazifeyi gerek bireysel, gerek sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yerine getiren halk yapısına doğru evriliyoruz.

Yavaş gidiyoruz, yavaş ilerliyoruz, çoğu konuda bütün bir ülke olarak daha işin başındayız, ama en azından iyiye doğru ilerliyoruz.

Daha hızlı ilerlemek için bazı konularda kendimizi, bazı konularda birbirimizi, bazı konularda da hükümet yetkililerini ikna etmeye çalışmamız gerekiyor.

Hani neydi o slogan, "**Bu daha başlangıç, mücadeleye devam!**" Çatışmacı ve yıkıcı değil, barışçı ve yapıcı bir mücadeleye...

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sezen Aksu büyüü

Emrah Çelik 10.10.2013

Onca yıldır sesini, sözlerini ve bestelerini dinlediğim hâlde canlı performansına hiç tanık olmamıştım.

Şarkı sözlerindeki siyasi mesajları, şarkılarının Türkiye'deki toplumsal değişimle ilişkisini, bestelerinin kimlere ve neden hitap ettiği üzerine arkadaşlarımla defalarca konuşmuştuk.

On iki yıl önce İzmir'de babasını ziyaret ettiğimde de, kendisiyle ilgili aklıma gelen bütün soruları sormuş, güzel cevaplar almıştım.

Ama yüzünü '**gerçekten**' görmek, sesini duymak, orkestrasını tek tek incelemek, sahneye hâkimiyetini nasıl kurduğunu saniye saniye takip edebilmek başka bir duygu olmalıydı.

O yüzden **Londra**'da vereceği konser, taşıdığı '**büyük**'ü yakından gözlemleme imkânı açısından kaçırılmaması gereken bir fırsattı.

Avrupa'nın en güzel salonlarından biri olan **Royal Albert Hall**'da, okyanus mavisi ışıklarla aydınlatılan sahneye bir deniz kızını andıran kıyafetiyle girişinden konserin sonuna kadar geçen sürede tek kelimeyle büyüleyiciydi.

Konser boyunca bir taraftan etkisinde kalırken, diğer taraftan da o büyü'nün şifrelerini çözmeye çalıştım kendimce.

Bu öyle bir büyüydü ki farklı yaşam tarzlarını benimseyenleri rahatlıkla aynı salonda toplayabiliyor, yan yana birkaç saat geçirmelerini sağlıyordu.

Salondan içeri girerken yanımdakilerden bazılarının ellerinde biraları vardı, bazıları da akşam namazını nerede kılacaklarını konuşuyorlardı.

Sezen Aksu, zıtlıkları ve zıtları birleştirebilmenin büyü'sünü taşıyor.

Aynı konserde hem ağlatabiliyor hem de güldürebiliyor.

Siyasetin kutuplaştırıcı tabiatına inat, sanatın birleştiriciliğini yaşıyor.

Bir yerde on yedi yaşındaki bir genç kızın masumiyetini ve toyluğunu görürken başka bir yerde "**hayat sert bir şey**" diyen olgun bir kadınla karşılaşıyorsunuz.

Bir eserini şuh danslar eşliğinde seslendirirken başka bir eserini tasavvufi bir tat ile ve zikir sesleri eşliğinde icra edebiliyor.

Dinleyicisiyle ilişkisini sahici bir ilişkiye çevirebiliyor.

"**Birbirimize el verdik, birbirimizin sırtını sıvazladık**" diyerek ilişkiyi tanımlıyor ve "**Sizi severken gebertirim!**" diyen bir samimiyetle konuşabiliyor.

Sezen Aksu aslında çok şey söylediği hâlde hiç konuşmamış gibi durabiliyor. Bundan dolayı en küçük sözünü ve sahnedeki en ufak bir hareketini bile çok değerli hâle getirebiliyor.

Nerede ne diyeceğini, muhatabını kendi özel alanına ne kadar dâhil edeceğini iyi hesaplıyor.

Özgüveni yerinde ve kendisiyle dalga geçebiliyor. Oğluna, "**Sahneye çıkıp orasını burasını oynatan bir annen var, ne hissediyorsun, memnun musun benden**" diye sorduğunu, oğlunun da, "**Anne, acısını veren**"

Allah sabrını da veriyor" dediğini anlatabiliyor.

Sezen Aksu harcadıkça zenginleşebilmenin, cömertlik yaptıkça daha fazla kazanabilmenin formülünü bulmuş bir insan.

Yeni sanatçıların yetişmesi, yetenekli insanların ortaya çıkmaları konusunda elinden geleni yapıyor.

Sahnede sadece kendisini öne çıkarıp parlatmak yerine vokalistinden çello sanatçısına kadar diğer sanatçıları da öne çıkarmaya, tanıtmaya ve gelecekte iyi eserler verme konusunda cesaretlendirmeye çalışıyor.

Sezen Aksu, dinleyicileriyle arasında kurduğu ve **"Birbirimize iyi geliyoruz"** diyerek eşitlikçi bir düzlemde tanımladığı diyalogunu tadında bırakmayı biliyor. O yüzden hep özleniyor, o yüzden tamamen doyulmuyor kendisine.

Konserin bir yerinde gülerek, **"Benim de size faydam dokundu, Allah bilsin!"** demişti.

O gece salondan çıkanların yüzlerinde o **"fayda"**nın ve kıymetinin farkındalığı rahatlıkla okunabiliyordu. Ve tabii bir de Sezen Aksu büyüünün etkisi...

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bayram kırılma günüdür

Emrah Çelik 17.10.2013

Yakından tanımadığımız insanları dış görünüşlerine göre yargılamaya yatkınsınız.

Beraber vakit geçirip de ruhuna temas etmediysek, hep bedeni ve giyimi üzerinden, sadece gözümüzle gördüklerimize göre **'yorumlarda'** bulunuruz.

O yorumların içinde önyargılarımız vardır. Kültürümüzle, ailemizden ve çevremizden öğrendiklerimizle, zanlarımızla yoğrulmuş önyargılarımız.

Ruhuna aşına olmadığımız insanların taşıdığı hemen her şeyi sembollerle tanımlamaya çalışırız bir süre sonra.

Uzun saç, uzun bıyık, çene sakalı, uzun sakal, başörtüsü, açık saç, kısa etek, çarşaf... Bunların hepsi de bir şeyleri temsil eden sembollerdir artık.

Hızla etiketimizi yapıştırır geçeriz, başka yerlerde de büyük bir özgüven içinde o yargılarımızı paylaşıyoruz.

Gerçekliği kuşatmaktan oldukça uzak, alabildiğine sübjektif, emek mahsulü olmayan yargılarımızı...

Başka ülkeler ve halkları için de geçerlidir aynı durum.

Doğu'daki ve Batı'daki ülkelerin halkları bizim için çoğu zaman sembollerden ibarettir.

Hayatımızda hiçbir İranlı, Arap veya Malezyalı ile oturup konuşmadığımız hâlde yüzlerini ya da kıyafetlerini görür görmez hükmümüzü veririz.

Avrupa'da on yıllardır yaşayan vatandaşlarımızın çoğundan, bulundukları ülkelerin yerlileri hakkında duyulan en yaygın kelime "**soğuk**"tur.

Hâlbuki otuz yıllık komşu veya iş arkadaşıyla beraber geçirilen vakit çok sınırlıdır, belli aralıklarla biraraya gelinen Avrupalı aile dostu ise neredeyse yoktur.

Kendi ülkemizde, kendi insanımızla ilgili yargılarımız da semboller üzerinden yürür çoğunlukla.

Bazıları açısından, din ve dindarlıkla ilgili olumlu düşünceleriniz varsa gerici ve yobazsınızdır, bilim ve rasyonaliteyle işiniz yoktur.

Bazılarına göre, özgürlükleri savunuyor, hak ve adaletin yerine ulaşması konusunda din, ırk ve mezhep ayrımı yapmıyorsanız vatanseverliğiniz bozulmaya yüz tutmuş demektir.

Toplumsal huzuru önemsiyorsanız devletçi, adaletin yerini bulması için eylem yapıyorsanız devrimci ve anarşistsinizdir.

İnsani sıcaklığın olmadığı yerde sembollerin ve kalıplaşmış yargıların soğukluğu kaplar ortalığı.

Şaşkınlıklarımız bu yüzdendir çoğunlukla.

Kimimiz bilimsel başarılarla imza atmış sakallı ve takkeli bir dindarı tanıyınca, kimimiz Ramazan Bayramı'nda güzel kıyafetlerini giyip ev ev dolaşarak bayramlaşan Alevileri görünce bu yüzden hayret ederiz.

Kimi, başörtülü bir kadının elinde **Oscar Wilde**'in romanını görünce, kimi saçlı açık bir kadının namaz kıldığını öğrenince bu yüzden şaşkınlığını gizleyemez.

Başörtülülerin haklarını savunma mitinginde gördüğümüz sekülerler ile, **Hrant Dink** için yapılan yürüyüşlerde "**Hepimiz Hrant'ız**" diyen dindarları anlamlandırmakta zorlanmamız da bu yüzdendir.

Sekülerlerin namus ve saygı anlayışlarının farklı olduğunu, hepsinin de Noel kutlayıp yılbaşında evlerine çam götördüklerini zannetmek ile, dindarların müzik dinlemediğini, sanat ile aralarının pek iyi olmadığını zannetmek, hatta bunu genellemek arasında hiç fark yoktur.

Ruhlarımız temas etmemiştir çünkü. Ve tarihi geçip pörsümüştü sembollerle durumu idare etmişizdir hep.

Olması gereken şey sadece insani temastır. Her sahici insani temasla birlikte soğukluklar, kırgınlıklar, sembollere yaslanmış önyargılar kırılır.

Bayramınızı kutluyor, hepimiz için böyle "**yakınlaşmalara**" (kurban) ve "**kırılmalara**" vesile olmasını diliyorum. Çünkü bayramlar aslında bu anlamda kırılma günleridir.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ay hep bir polemikler

Emrah Çelik 24.10.2013

Bir süredir ne kadar da çok konuşan, kendini ifade eden bir toplum olduk.

O kadar çok konuşuyoruz ki, ortada dolaşan konuşma balonlarından göz gözü görmüyor neredeyse.

Herkes düşüncesini bir şekilde ifade ediyor; konuşarak, yazarak, yürüyüş yaparak, hatta durarak!

Adeta onyıllarca, belki de yüzyıllarca tercih ettiğimiz ya da mecbur bırakıldığımız suskunluğun patlamasını yaşıyoruz.

Herhangi bir şekilde yasaklara, özellikle de temel insan haklarına zıt olan yasaklara maruz kalanlar, ortaya çıkan görece özgür ortamda yasaklı günlerin acılarını çıkartırcasına geçmişteki ve gelecekteki haklarını savunuyorlar.

Hem de yılların biriktirdiği öfkeyi hemen her sözlerinde hissettirerek!

İnternetin sunduğu '**özgür**' ortam ve imkânların da katkısıyla, artık susan değil konuşan bir halkız.

Sami Selçuk yaklaşık on beş yıl önceki bir konferansında "**söyleyen değil, söylenen bir millet**" olduğumuzdan yakınıyordu.

Biz şimdi tam tersine, söylenen değil söyleyen bir topluma dönüşüyoruz.

Yakın zamana kadar başkalarına dair düşüncelerimiz bir yana, kendi öz fikirlerimizi bile en azından çekinerek ifade ederdik.

Sadece belli bazı ayrıcalıklı kesimler vardı; onlar istediği insan ve gruplar hakkında istedikleri yargılarda bulunur, ellerindeki imkânlarla da başkalarını susturmayı başarırlardı.

Şimdi herkesin mikrofonu, gazetesi, dergisi, internet sitesi ve online adresi var; herkes her istediği insana fikirlerini ve tepkilerini ulaştırma imkânına sahip.

O hâlde sözün kıymetinin arttığı, vuruşmaktan ziyade konuşmanın makbul olduğu daha medeni bir hâle mi geliyoruz acaba?

"**Asker bir millet**" olmakla övündüğümüz günleri geride bırakıp "**düşünen ve çalışan bir millet**" olmakla övüneceğimiz günlere doğru mu ilerliyoruz?

Bu kadar iyimser olmak için biraz erken sanırım; çünkü henüz bir acemilik dönemini tecrübe ediyoruz.

Düşünce ve ifade özgürlüğümüzün ergenlik dönemi zevklerini, gelgitlerini ve hırçınlıklarını yaşıyoruz.

Futbol yorumcuları ve taraftarları bir yandan, siyasetçiler, destekçileri, sanatçılar ve yazarlar öte taraftan, hemen herkeste bir laf yetiştirme telaşı, '**rakiplerine**' lafla üstün gelme hırısı var.

Sosyal medya çok uzun bir süredir bu tür polemik örnekleriyle dolu.

Din, hatta tasavvuf ile ilgili konuları dahi magazin figürleri ve söz düelloları eşliğinde takip ediyoruz.

Zor ve önemli bir dinî konuyu, içlerinde hiçbir ilahiyatçı katılımcının olmadığı bir '**show**' programında izleyen bir arkadaşım, programı şöyle yorumlamıştı: "**Ay hep bir polemikler; çok eğlendim!**"

Aynı "**eğlenme**" durumu sosyal medyada da yaşanıyor olmalı ki, genel olarak büyük bir hoşnutsuzluk sözkonusu değil.

Bir geçiş dönemi yaşıyoruz; konuşma ortamlarımız, şekillerimiz, özgürlük anlayışımız değişiyor.

Bu geçiş döneminde kuralsızlıklara, karşı tarafı dinlememelere, hakaretlere, anlama çabasından uzak kalmalara çokça rastlanıyor.

Onca susturulmuşluktan sonra böyle bir durum normal karşılanabilir belki. Ama en ciddiyet beklenen kurumumuz TBMM'den en kuralsız ortam olan internete kadar, büyük bir kargaşaya tanık oluyoruz.

Bu kargaşanın bir süre sonra yok olacağını, demokrasimizin ergenlik dönemini büyük çapta toplumsal sorunlar yaşamadan atlatabileceğimizi umuyorum.

Bunun için öncelikle sözün değerinin eylemin değerinin önüne geçmemesi; bir de, özellikle sanal âlemin özgür ortamındaki sözüm ona '**cesur**' duruşumuzun farklı düşüncelere hakaret ve saygısızlık boyutuna taşmaması gerekiyor.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Protestoların küresel harmonisi

Emrah Çelik 31.10.2013

Son birkaç yılda dünyanın çok çeşitli yerlerinde ilgi çekici siyasi gelişmeler oldu.

Arap dünyasında otoriter rejimlerin diktatörlerine karşı rejim değişikliği için isyanlar gerçekleşti.

Hindistanlılar yozlaşmaya karşı ayaklanırken, **İspanya**, **İsrail** ve **Yunanistan** eylemcileri refah devletlerinin bozulmasına karşı tepkiler gösterdiler.

Güney Afrika ülkelerinden **Botsvana**'da ve Amerika eyaletlerinden **Wisconsin**'de halkın geçimi için gereken maaşların yetersizliği sorunundan dolayı büyük çapta eylemler yapıldı.

ABD, **Kanada** ve **İngiltere**'de ise ekonomik krizlere, kapitalizme ve kurumsal açgözlülüklere karşı protesto gösterileri gerçekleşti.

Bunların yanı sıra **Rusya**'da, **Brezilya**'da ve ülkemizde de farklı sebeplerle protestolar yapıldı.

Birbirinden farklı gerekçelerle yapılan bu eylemlerin aynı zamanda birbirine çok benzeyen bazı özellikler taşıması, bugünlerde sosyologların, antropologların ve siyaset bilimcilerin ilgilerini fazlasıyla cezbediyor.

Pnina Werbner, Martin Webb ve Kathryn Spellman-Poots'un hazırladıkları ve yakında çıkacak olan "**The Political Aesthetics of Global Protest**" (**Küresel Protestoların Siyasi Estetiği**) başlıklı çalışmalarında bahsettiğim eylemlerin çoğu analiz ediliyor.

Çalışmada eylemlerle ilgili olarak temelde şu ortak özelliklerden bahsediliyor:

Protestolarda eylemciler, mesajlarını iletmek için popüler ve elektronik medyayı, görsel ve diğer türden söylemleri, sanatsal yaratıcılıklarını, eylemleri ve teatral konuşmaları kullandılar.

Bu protestolar, daha öncekilerden oldukça farklı ve kuramsal açıdan önemli derecede yeni idi.

Eylemciler mesajlarını çoğunlukla şarkı, mizah, şiir ve fiziksel katılım yollarıyla ifade ettiler.

Yozlaşmaya, eşitsizliğe, otoriter yönetimlere ve neoliberal politikalara itiraz ettiler.

İtiraz ettikleri otoriter rejimlerin ihtişamlı yapıları karşısında oluşturdukları '**karşıt-imag**', çadırlar oldu; hafif, taşınabilir ve geçici.

Bütün protestolarda, içinde mutfakları, kütüphaneleri ve diyalog ortamları olan "**mini cumhuriyetler**" kuruldu.

Otoriter rejimlerin hiyerarşik doğalarının karşısında, **eylemlerin çoğunda dikey değil yatay bir politika ve organizasyon şekli uygulandı; hatta lider ve liderlik kurumu yoktu.**

Yataylık, tartışma '**halkalarıyla**', imtiyazsız ve eşitlikçi diyalog yöntemleriyle, başkalarını dinleyerek ve sırayla herkesin konuşabilmesini sağlayarak gerçekleştirildi.

Otoriter liderler, mizah, hiciv, parodi ve karikatürler yoluyla protesto hareketlerinin çoğunda itirazların ana hedefi oldu.

Eylemciler, aynı ortamda beraber yaşamak, hijyen ve tıbbi tedavi sağlamak, çöpleri toplamak, yemekleri paylaşmak, uzun sohbetler yapmak ve eğlenceler düzenlemek gibi günlük pratikler yoluyla heterojen yapılarını sergilediler.

Organize olma ve harekete geçme özelliklerinin yanı sıra, içlerinde farklı ekonomik sınıfları, dinleri, cinsiyetleri ve etnisiteleri barındırmaları da önemli bir ortak özellikleriydi.

Eylem "**şehitleri**" ve diğer protestocular hakkında yapılan şarkılar, videolar, duvar yazıları ve cadde gösterileri gibi sanatsal aktivitelerle eylemcilerin sesleri daha fazla yayıldı.

Çoğunluğun gençlik kültürünü ve mizah anlayışını yansıtan gençlerden oluşması, ayrıca katılımı orta sınıfın merkeziliği, bir diğer ortak özellikti.

Bunlara gösteri sanatları, mekânsal işgaller ve katılımcıların farklılıkları arasında köprülerin kurulması gibi özellikler de eklenebilir.

Peki, bunca farklı ülkede gerçekleşen protestolardaki benzerliğin anlamı nedir? Haftaya tartışalım.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni siyasi estetik

Emrah Çelik 07.11.2013

Geçen hafta, son üç yılda dünyanın birbirinden çok uzak yerlerinde gerçekleştirilen protestolar arasındaki benzerliklerden bahsetmiştim.

Rejim değişikliği talebiyle **Arap dünyasında**, yozlaşmalara karşı **Hindistan**'da, refah devletlerinin düşüşe geçmelerinden dolayı **Yunanistan**, **İsrail** ve **İspanya**'da, maaş düşüklüğüne tepki için Botsvana ve Wisconsin'de, ekonomik kriz ve kurumsal açgözlülüklere karşı **ABD**, **Kanada** ve **İngiltere**'de, daha farklı sebeplerle de **Rusya**, **Brezilya** ve **Türkiye**'de gerçekleşen bu protestolarda form, prensipler ve kullanılan dil açısından birbirine çok benzeyen müşahhas özellikler vardı.

Michael Hardt ve **Antonio Negri**, örneğin Botsvana, Hindistan ve İsrail'deki yerel sorunlara tepki olarak ortaya çıkan ve benzer formlarda diğer ülkelere de yayılarak uluslararası bir zincire dönüşen bu gibi protestoları "**bulaşıcı hastalıklara**" benzetiyorlar.

Bu yayılma ve yaygınlaşma döneminde doğal olarak bazı '**uluslararası yolculuklar**' gerçekleşti. Sözlü olmayan imgeler, müzik, jestler ve mimikler, sınırları aşarak kendi yerelliklerinden sıyrılarak çok daha başka yerlerde başka yerel kalıplarla tekrar üretilerek ortaya çıktılar.

İmgelerle birlikte söylemler de yolculuk etti. Mısır'dan Londra'ya kadar çok sayıdaki protestolarda işçiler, gençler ve orta sınıftan eylemcilerin statükoya, zengin ve yozlaşmış hâlde olan elitlere tepki söylemlerine şahit olduk.

Lina Khatib'in yaptığı benzetmeyle söyleyecek olursak, adeta bir "**domino etkisi**" ile hızla dünyaya serpilen yeni siyaset tarzının bu yayılma hız ve şeklinde çeşitli faktörler etkili oldu.

Globalleşmedeki rolü uzun süredir çok belirgin olan geleneksel ana akım medyanın, yani televizyon ve radyo kanallarıyla gazete ve dergilerin yeri, özellikle de modern iletişim araçlarını kullanmayanlar için önemliydi.

Bunun yanı sıra, bilhassa yeni nesiller arasında çok daha etkili bir şekilde, yeni platformların ve akıllı telefon gibi teknolojilerin rolü en öndeydi. Sanal âlemde oluşturulan yeni sosyal ağ ve iletişim imkânlarıyla, yani **Facebook**, **Twitter** ve **YouTube** gibi ortamlar aracılığıyla paylaşılan postalar, videolar, haberler ve fikirler şimdiye dek görülmemiş bir hızla yayılma fırsatı buldu.

Bazı yerlerde gerek devlet baskısıyla gerekse medya sahiplerinin tercihleri sonucunda gerçek ve sıcak bilgiler karartılınca, '**alternatif medya**'nın etkinliği çok daha arttı.

Geçen hafta bahsettiğim çalışmada bu ortak özellikler gözönünde bulundurularak dünyada yeni bir “**siyasi estetik**” olduğundan bahsediliyordu. Kavram, **Crispin Sartwell**’in aynı adlı kitabındaki şu sözünden ilham alınarak kullanılıyor: “**Bütün sanatlar politik değildir, ama bütün politikalar estetikdir; siyasi ideolojiler, sistemler ve anayasalar estetik sistemlerdir.**”

Crispin’e göre bu durum bütün hareketlerin, ‘**siyasi sistemlerin dizaynı**’ ile ilgili olmalarından kaynaklanıyor. Siyasi çalışmaların görünürlük tarafı baskın olduğundan dolayı ‘**imaj yaratmak**’ ve algı yönetmek de merkezi bir öneme sahip ve bu da siyasi estetik ile yakından ilgili.

Formlar ahlaki ve sembolik anlamlar ifade ettikleri, ve protestolardaki formlar küresel çapta ve önemli oranda benzerlikler taşıdıkları için, bunlardan hareketle dünyada yeni bir estetiğin geliştiğini söylememiz mümkün.

O hâlde politikacılar bundan sonraki dönemlerde bahsi geçen yeni siyaset tarz ve estetiğini gözönünde bulundurmak suretiyle kendi siyasetlerini yapmak zorundalar. Yeni dönemde, ekonomi ve eğitim seviyesindeki gelişmelere paralel olarak talepler değiştiği gibi o taleplerin dile getiriliş şekli de değişiyor. Cumhurbaşkanı’nın da ifade ettiği gibi, demokrasi ve siyaset artık “**sadece sandık değil**”.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kesin bilgi

Emrah Çelik 14.11.2013

Başbakan Erdoğan, üniversiteli öğrencilerin karma bir şekilde kaldıkları evlere devlet eliyle yapılması planlanan müdahalelerin en önemli gerekçelerinde biri olarak, “**muhafazakâr**” bir hükümet partisi olmalarını göstermişti.

Doktora çalışmam kapsamında İstanbul’da bazı muhafazakâr üniversite öğrencileriyle de mülakatlar yapmıştım. Bu görüşmelerde dinî yaşam ve kadın-erkek ilişkileri açısından en çok dile getirilen sorunlardan biri, toplu taşıma araçlarındaki, özellikle de metrobüslerdeki aşırı kalabalık ortam idi.

Kendi oy verdikleri hükümetin bazı yönlerini eleştirirken hiç kimse kız ve erkek öğrencilerin beraber kaldıkları evlerden bahsetmedi; ama metrobüslerin durumu, genel olarak da İstanbul trafiğini iyileştirme konusundaki ihmallerinden dolayı hükümete ve İstanbul Belediyesi’ne yönelik bir hayli eleştiri duydum.

Hâl böyle olunca, çözüm bekleyen apaçık bazı sorunlar önümüzde durmasına rağmen, neden önceliği su götürür bir konu günlerce ülke gündemini işgal ediyor, anlamak zor.

Kesin bilgi (yakîn) ile **şüpheli bilgi (şekk)** arasındaki farkı iyi bilen “**muhafazakâr**” yöneticilerimiz, kesin bilginin her zaman öncelik taşıdığını ve tercih edilmesi gerektiğini de çok iyi bilirler.

Kız ve erkek öğrencilerin aynı evde kaldıklarında ne yaptıkları, ayıp veya günah olarak neler işledikleri şüpheli bir bilgidir.

Ama İstanbul'un toplu taşıma araçlarındaki kadın ve erkek yolcuların hangi şartlarda ve ne şekilde yolculuk ettikleri kesin bir bilgidir.

Öğrencilerin mesafeli bir arkadaşlık kurup kurmadıkları ve fiziksel olarak birbirlerine ne kadar yaklaştıkları şüpheli bir bilgidir.

Ama metrobüslerdeki yolcuların birbirlerine fiziksel olarak ne kadar yaklaştıkları kesin bir bilgidir.

Sözkonusu öğrencilerin anne-babalarının o şekilde bir arkadaşlıktan rahatsız olup olmadıkları şüpheli bir bilgidir; çünkü bazı anne-babalar farklı ahlak anlayışlarına sahip, hatta farklı dinlerin müntesibi olabilirler.

Ama toplu taşıma araçlarındaki onca kadın yolcunun babalarının, eşlerinin ve çocuklarının, kadınların maruz kaldıkları o hâlden rahatsız oldukları, sırf o hâli yaşatmamak için fazladan özel araç aldıkları ve bunun da İstanbul trafiğini ayrıca zora soktuğu kesin bir bilgidir.

Kızlı-erkekli beraber kalan öğrencilerin sayısı az olmakla birlikte dile getirilen veya zannedilen rakamlar, adı üstünde şüpheli bir bilgidir.

Ama her gün yüzlerce ve binlerce değil, onbinlerce kadın ve erkeğin mevcut şartlar altında yolculuk ettikleri çok kesin bir bilgidir.

Öğrencilerin tartışma konusu olan evlerde kendi özgür iradeleriyle yaşadıkları, o mekânların onların özel alanı olduğu ve demokratik seküler bir devletin onların bu tercihlerine polis eliyle müdahale edemeyeceği kesin bir bilgidir.

Şehir açısından bakacak olursak, İstanbul trafiğindeki sorunların çevreye, insanların psikolojilerine, vakitlerine, çalışmalarının verimine yaptığı olumsuz etkinin büyük olduğu kesin bir bilgidir.

Peki, muhafazakâr kültür veya din açısından mahsurlu görülen eylemlerde bulunanlara karşı muhafazakâr veya dindar bir hükümet partisinin müdahale yetkisi ne kadardır?

Seküler ve demokratik bir devletin dindar bir yöneticisi kendi din ve dünya görüşlerini icraatlarına ne derecede yansıtabilecektir?

Diğer taraftan, İslam'da devletin bireysel tercihlere ve özel alana müdahale konusunda yetkisinin sınırları nelerdir?

Asıl cevabı bulunması gereken soruların bunlar olduğunu düşünüyorum.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dershaneler kapanmalı

Emrah Çelik 21.11.2013

Türkiye’de dershanelerin ve dershaneciliğin bu denli büyümüş olması, eğitim sistemimiz ve bu sistemin kalitesi açısından iç karartıcı düşüncelere sevk ediyor insanı.

Diğer kurslar bir tarafa, sırf üniversiteye hazırlık kursları için harcanan onca zamana ve paraya bakınca devlet okullarının ne gibi bir fonksiyonu olduğu sorusu geliyor akla.

İlköğretim birinci sınıftan lisenin son sınıfına kadar hep sınıf ya da okul birincisi olmuş bir öğrenci bile devletin hazırladığı üniversite sınavını geçmek için dershaneye muhtaç bir hâldeyse sorun çok büyük demektir.

Bir taraftan okul derslerini yetiştirmeye çalışan öğrenciler, gecelerini ve hafta sonlarını da tamamen üniversite sınavına hasretmek zorunda kalıyorlarsa bu, öğrencilerin o genç yaşlarında sistematik ve adeta pedagojik bir zulme maruz kaldıkları anlamına gelir.

Devlet okulları bir tarafa, özel okul öğrencileri de aynı sınavda başarılı olmak için yine dershanelere gitmek zorunda kalıyorlarsa bu, Milli Eğitim müfredatında ve sınav sisteminde ciddi aksaklıkların olduğunu gösterir.

Şahsen, başından beri benim AK Parti ve icraatlarıyla ilgili en büyük merakım ve beklentim, eğitim alanında yapacağı iyileştirmeler ve reformlar ile ilgiliydi.

Acaba kendisini “**muhafazakâr demokrat**” olarak tanımlayan bir hükümet partisi olarak yeni nesillerin yetişmesine ne gibi bir katkıda bulunacak ve bunu ne şekilde hayata geçirecekti?

Acaba muhafazakârların gururla ve çokça isimlerini zikrettikleri **Ebû Hanife, İbn Sina, Gazali, İbn Haldun, Akşemseddin** gibi bilim insanlarının benzerlerinin günümüzde yetişmesi için gereken atmosferi ve sistemi ne derecede ve nasıl sağlayacaktı?

Büyük entelektüellerin yetişmesi için gereken en önemli şeyin özgür düşünce ortamı olduğunun farkına varıp, düşünce ve ifade özgürlüğünü anaokullarından itibaren eğitimin vazgeçilmez prensipleri içine dâhil edecek miydi?

Ülkenin geleceği için hayati önemi haiz olan bu gibi konularda elbirliği ile iyi niyetli müzakereler yapmak, eğitim konusunda ileride olan devletlerin sistemlerini detaylıca tartışmak vardı bugünlerde.

Bunları, ve bir milyondan fazla öğrencinin dershanelere gitme ihtiyacını sonuç veren çarpık eğitim sistemini tartışmak yerine, doğrudan dershaneleri kapatmak gibi anlaşılması zor bir “**çözüm**” üzerinde ısrar etmek büyük bir yanlış.

Okullarda yıllarca yabancı dil dersi aldığı hâlde çoğu öğrenci bir turistle beş dakika dahi İngilizce konuşmıyor. Bu eksikliği telafi etmek için imkânı olanlar dil kurslarına gidiyorlar. O hâlde Milli Eğitim’in dil öğretimi metotlarını tartışmak yerine, çözüm olarak dil kurslarını mı kapatacağız?

Şayet hükümet eğitim sisteminin iyileştirilmesinin dershanelerin kapatılmasıyla mümkün olacağına hükmediyorsa, neden üniversiteye giriş sistemini değiştirmek gibi görece daha makul bir yol seçmiyor da önemli bir boşluğu dolduran hür teşebbüs kurumlarını kapatmaya yelteniyor?

Asıl mesele milyonlarca insanın, hatta bütün bir ülkenin geleceğini doğrudan ilgilendiren eğitim gibi hassas bir alan üzerinden siyasi hesaplaşmalara girişmek mi yoksa? Bunun ihtimal dâhilinde olduğunu bile düşünmek bende büyük bir hayal kırıklığına yol açıyor.

Dershaneler tabii ki bu kadar fazla olmamalı. Ama devlet tarafından kapılarına zorla kilit vurularak değil.

Okullardaki eğitim sistemi o kadar iyileştirilmeli ve eğitim-öğretim kalitesi o derecede artırılmalı ki, zamanı geldiğinde dershaneler kendi kendilerini kapatmak zorunda kalmalılar.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Babil ya da uzlaşma

Emrah Çelik 28.11.2013

Eski Ahit'te anlatılan bir hikâyeye göre, insanların hepsi bir zamanlar aynı dili konuşuyordu.

Bir gün Babil'de buluştular ve çok yüksek bir kule inşa etmeye karar verdiler. Bu kule o kadar yüksek olacaktı ki, gökyüzüne kadar ulaştıktan sonra onlara tanrısal bir güç verecekti.

Tanrı, insanların hangi amaçla ne inşa ettiklerine bakmak için yeryüzüne indi ve tedirgin bir şekilde, **"Bunlar bu şekilde devam ederlerse iş çıkırından çıkacak!"** dedi.

"Bu böyle gitmez; onların dilini farklılaştırayım ki birbirleriyle konuşamınsınlar ve asla anlaşamınsınlar. Böylece onların bu inşaatına bir son vermiş oluruz."

Kıssaya göre Tanrı dediği gibi de yapar. Bir anda insanlar farklı farklı diller konuşmaya başlarlar, birbirlerini anlayamaz ve birlikte çalışamaz hâle gelirler.

Böylece Babil kulesini yapmaktan vazgeçen, daha doğrusu yapamaz hâle gelen halkların her biri kendi dilleriyle yeryüzüne dağılırlar.

Kur'an'da çok küçük bir kısmı geçen **Tevrat'ın** bu hikâyesi, sonucu açısından bizim toplumumuzun hâli için de geçerli sanki.

Ortak ve resmî bir dilimiz olmasına rağmen o kadar farklı **'diller'** konuşuyoruz ki, aynen Babil halkı gibi saatlerce konuşsak, sayfalarca yazsak da birbirimizi anlayamıyor, birlikte uzun süreli güzel işlere imza atamıyoruz.

Aynı topraklarda, aynı tarihi, ve hemen hemen aynı kültürü yaşayan insanlar olmamıza rağmen en temel kavramlarda dahi bir mutabakat sağlayamıyoruz. Kavramlarda bile bir uzlaşma olmayınca ise, hâliyle çoğu tartışmalar yeni anlaşmazlıklarla sonuçlanıyor.

Mevcut yeraltı ve yerüstü kaynaklarımızla, insan kaynaklarımızla ülkemizin çok daha hızla gelişip büyümesi mümkün iken, sırf bu ayrışmalar ve kutuplaşmalardan dolayı kapasitemizin çok gerisinde ilerliyoruz.

Atalarımız ya da bizler, haddimizi aşan bir güce ulaşmak için büyük bir kibir ve hırs mı gösterdik acaba? Veya daha başka, adını koyamadığımız yanlışlar mı yaptık ki aynen Babil halkı gibi birbirimizin dilinden anlamaz, beraber iş yapamaz hâle geldik?

Diğer ülke ve halklarla olan ayrılıklarımız bir tarafa, kendi ülkemiz içinde o kadar farklılaşmalar yaşıyoruz ki, mütemadiyen yeni taraflar ve kutuplar üretiyoruz.

Türk-Kürt, Alevi-Sünni, Laik-dindar kutuplaşmaları artık eski tadını vermiyor olsa gerek, bunların altlarında yepyeni cephe başlıkları atılıyor.

Anlaşılan, şimdi de dindarların içinde yeni bir büyük ‘dil farklılaşması’ başlayacak; belirtiler onu gösteriyor.

Her kutuplaşma sürecindeki gibi yine herkes bir şeyler söylediği hâlde kimse birbirini anlamıyor ya da anlamaya çalışmıyor.

Özellikle sosyal medyada yaşanan ‘**laf yarışları**’nda, hep birlikte ülkemiz için en doğru olanı aramak yerine kimin sesi daha üstün gelecek, hangi taraf öteki tarafı susturacak, yer yer onun mücadelesine tanık oluyoruz.

Yazanların ve konuşanların neyi hangi argümanlarla söylediklerinden ziyade, son tahlilde hangi tarafta yer aldıklarına, kimi desteklediklerine daha büyük önemler atfediliyor.

Bunca çatışma ortamı bizi iki sonuçtan birine götürecektir; **ya Babil halkı gibi anlaşmazlıklar içinde dağılacakız, ya da gerçek anlamda demokrasinin ve özgürlüğün ne olduğunu bu şekilde, çatışa çatışa öğrenip uygulayacağız.**

Ben her şeye rağmen ikinci ihtimali daha kuvvetli görmek istiyorum; yeter ki bu çarpışmalar sürecinde, önümüzdeki on yıllarda filizlenmesi muhtemel yeni ayrılık ve çatışma tohumları serpilmesin etrafa.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Fazla inançlıyız

Emrah Çelik 05.12.2013

Biz aslında çok ‘**inançlı**’ bir toplumuz. Dindarından sekülerine, ateistinden agnostiğine kadar çoğumuz gereğinden de fazla inançlı insanlarız.

Allah’a inanmak ve dindar olmak anlamında kullanmıyorum bu ifadeyi. Herhangi bir konuyu rasyonel zemininden çıkarıp hemen bir inanma objesi hâline getirme eğiliminden bahsediyorum.

En rasyonel ya da bilimsel konular bile bir aşamadan sonra yerini inanca bırakır; bunu yadsımıyorum. En akıl ve mantığa açık dinler bile bir yerden sonra bazı konuları “**gayb**” olarak adlandırır ve müntesiplerinden koşulsuz iman beklerler; bunun da farkındayım.

Bizim sorunumuz, inanç eşiğimizi çok aşağıya indirmemiz ve gündelik psikolojik, sosyal ve siyasi konularımızı ele alırken bile ilk fırsatta kendimizi inanıp güveneceğimiz ellere teslim etme eğiliminde olmamız.

Detaylıca araştırıp düşünmektense bir an önce bir mercie teslim olup rahatlamak istiyoruz. '**İnançsızlık**' rahatsız edici bir şeydir çünkü. Şüphe yorucudur. Cevap bekleyen sorular insanın huzurunu bozar.

Bu yüzden kendimizi bir lidere veya ideolojiye teslim edip soruların yükünü onların üzerine atmaya ve böylece '**huzurlu**' yaşamaya meyilliyiz. Bir kere meyledince de artık yorumlarımızı, adeta kusursuzluğuna inandığımız liderlerin ya da ideolojilerin duvarlarına yaslanarak yaparız.

Rahatımızı kaçırmamak için kendimiz gibi düşünenlerle oturup konuşur, bizi destekleyecek gazete ve yazarları okuyup onların fikirleriyle besleniriz. Böylece, her '**düşünme**' egzersizinin ardından, aslında ne kadar da doğru bir yerde mevzilendiğimizin sevincini yaşarız.

Şimdiye dek en büyük inançlardan biri Osmanlı ve Cumhuriyet üzerineydi. En az iki farklı Osmanlı ve iki farklı Cumhuriyet vardı ülkede konuşulan. Konular, güvenilir tarihçilerin açık delillerine dayanarak ve kapsamlı bir şekilde değil, çoğunlukla toptancı bir şekilde, iyi ve kötü dikotomisiyle tartışılırdı.

Bir taraf bütün iyiliklerin adresi olarak Osmanlı'yı, bütün kötülüklerin sorumlusu olarak da Cumhuriyet'i gösterir, diğer taraf ise tam tersini yapardı. Yorumlar inançları haklı çıkarmak üzere yapılırca da, bazıları örneğin "**kardeş katli**"ni, bazıları da "**Dersim katliamı**"nı rahatlıkla savunabilir hâle gelirdi.

Fikirlerin değil inanışların karşılaştığı tartışmaların sonunda herkesin Osmanlı'sı kendine, herkesin Cumhuriyet'i de kendine oluyor, herkes '**düşünsel serüvenine**' kaldığı yerden devam ediyordu.

Osmanlı ve Cumhuriyet ile rasyonel bir zeminde henüz yüzleşmediğimiz gibi maalesef hafızalarımıza yeni yeni inanç konuları ekliyoruz.

Örneğin çoğu insan için Gezi Parkı protestosu, siyasi ve sosyolojik bir araştırma konusu olmaktan ziyade bir inanma konusu artık. "**Gezi'nin yanlışları da vardı**" dediğinizde bir kesim, "**Gezi'nin güzel tarafları da vardı**" dediğinizde de başka bir kesimce hızla etiketlenabiliyor, keskin bir şekilde '**aforoz**' edilebiliyorsunuz.

Son yaşanan "**dershane olayını**" da şimdiden inanç hâline dönüştürenler oldu. Ama yine de bu konu toplumun önemli bir kesiminde sarsıntıya yol açtı. Çoğu insan inanç ile şüphe arasında gidip geliyor, son hükmünü vermekte aceleci davranamıyor, tereddüt geçiriyor.

Önceden şüphesiz bir şekilde fikirlerine teslim olunan liderler şimdi sorgulanıyor, yanlış yapma ihtimalleri sözkonusu ediliyor. Ortalıkta "**deliller**" ve yorumlar dolaşıyor. Güç, iktidar, sivil toplum, devlet, fitne, kargaşa, muhalefet gibi kavramlar yeniden düşünülüyor.

Bu süreç, taşıdığı büyük risklerin yanı sıra, toplumumuz için '**beklenmeyen iyi sonuçlar**' da doğurabilecek gibi görünüyor; sağlıklı bir bireyselleşme gibi, '**inanç**' eşliğini makul bir seviyeye yaklaştırmak gibi.

Yeter ki aktörler "**oyunu**" kurallarına göre oynasın.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Parantez kapandı

Emrah Çelik 12.12.2013

Bizim ayrışmalarımız ve gruplaşmalarımız sadece sağ- sol, dindar- seküler, Türk- Kürt vs. arasında değildir. Bu gruplaşmacı toplumsal yapıdan dindarlar da yeterince nasibini almış durumda. Bir çatı altında toplanmış sol, seküler, Alevi vs. gruplarımız olmadığı gibi, yekpare bir Sünni- dindar kitlemiz de yok.

Türkiye'nin dindarları ya da farklı dinî grupları arasında bugünlerde yaşanan sorunlar aslında pek de yeni sayılmaz. Şimdi tanık olunan durum, eski bir hâlin biraz değişik bir şekilde devam etmesinden başka bir şey değil. Olay sadece bir süreliğine açılan bir 'parantezin' kapanmasından ibaret.

Doksanlı yıllarda bizzat şahit olduğum gerilimler hâlihazırda yaşananlardan çok daha fazlaydı aslında. Bugünkü ayrışmaların ve mesafeli ilişkilerin benzerleri o yıllarda da görülüyordu.

Kendi projelerine destek vermeyenleri "kâfir" olmakla suçlayanından, imam- hatip liseleri aleyhinde propaganda yapanlarına; Diyanet İşleri Başkanlığı'nı dinî konularda meşru bir otorite olarak görmeyeninden farklı din müntesipleriyle, örneğin Fener Rum Patriği ile görüşenleri "münafık" ilan edenlerine kadar çok 'renkli' bir gerilim vardı.

Bazıları Diyanet imamlarının arkasında namaz kılmaz, bazıları seküler bir devletin işlerini yaparak hayatlarını kazanıyorlar gerekçesiyle devlet memurlarının evlerinde yemek yemezlerdi.

Farklılaşma, siyasi görüşlerde de kendini gösteriyordu. Her fırsatta Demirel propagandası yapan da vardı, Özal'ı özleyen de, Erbakan'ın davasına hayatını veren de.

Kimileri dinî bir motivasyonla her fırsatta kendi destekledikleri siyasi partinin propagandasını yapıyordu. Kimi apolitik kalarak her siyasi partiye aynı mesafede durmayı tercih ediyordu. Kimi de seçimlerde oy kullanmayı "haram" olarak görüyor ve İran'dakine benzer bir siyasi sistemin Türkiye'ye de getirilmesi gerektiğine inanıyordu.

28 Şubat, bütün o olağanüstü hâle gelmeye başlayan gerilimleri bir anda bıçak gibi kesti. Aynı baskının ve zulmün mağduru olmak, aynı devletin düşmanı ilan edilmek, aynı gerekçelerle suçlanmak, dindarları çok hızlı şekilde biraraya getirdi.

Devletin nazarında artık neredeyse her yapılan dinî faaliyet "irtica" idi, aktif her dindar ise "mürteci".

Daha birkaç yıl öncesine kadar ortalıkta "tekfirlerin" bile dolaştığı bu gerilimli ilişki şekli, 28 Şubat süreciyle birlikte yerini büyük oranda sempatiye bıraktı.

Bu süreçte iç içe geçmeler olmasa bile yan yana olmalarda bariz artış görüldü. Bunun en açık örneği, Milli Görüş hareketinden ayrılarak Başbakan Erdoğan önderliğinde AK Parti'yi kuran "yenilikçiler" grubu ile Gülen Cemaati'nin, ya da bugünlerde tercih edilen ismiyle "Hizmet Hareketi"nin uzun süre devam eden 'yol arkadaşlığı' idi.

Türkiye'nin askerî vesayetten kurtarılıp daha demokratik bir ülke hâline getirilmesi ve dindarlar üzerindeki devlet baskısının kaldırılması gibi ortak amaçlarla biraraya gelen bu iki harekete diğer dinî grupların çoğu da farklı şekillerde destek ve sempatilerini gösterdiler.

Ama, "dershane olayı"nda çeşitli grup ya da düşünce akımlarını benimseyen dindarların söylemlerine bakılırsa, 28 Şubat sonrasında başlayan ve yaklaşık on yıl süren bu birlikte çalışma ve uzlaşma parantezi bugünlerde kapanmak üzere denebilir.

Hâlihazırda yaşanan gerginlik ve kullanılan dil, bu ayrışma sürecinde önceden yaşanan tatsız tecrübelerin tekrar yaşanma ihtimalinin varlığını gösteriyor.

Önümüzdeki aylar ve yıllar, parantez içindeki ara dönemde dindarların demokrasiyi ve çoğulculuğu aslında ne derecede benimsediklerini gösteren bir sınav süreci olacak...

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Muhalif aynı dünyadan olunca

Emrah Çelik 19.12.2013

Son günlerde ülkemizde yaşanan olaylar bir hayli kafa konforunu bozucu cinsten. Kimin iyi kimin kötü, kimin samimi kimin değil, kimin ülke menfaatini düşünüp kimin farklı yanlış emeller peşinde koştuğu sorularına cevap arıyor herkes.

Aslında Gezi'de de benzer bir durum oluşmuş, ama çok kısa sürmüştü. Çünkü her ne kadar eylemciler arasında dindarlar olsa da Gezi, ana gövdesi itibariyle seküler bir hareketti; dolayısıyla eylemciler AK Parti'nin tabanıyla **"ayrı dünyaların"** insanları idi.

Öteki Türkiye'de yaşayan o insanların din anlayışları, din ile ilişkileri ve vatanseverlikleri nasıldır, pek fikirleri yoktu; aksine onlarca yıllık birikmiş önyargıları vardı.

Bu durumda hükümet ve destekçileri, Gezi eylemcilerini diledikleri şekilde tanımlayıp **'düşman'** ilan ettikten sonra parti tabanının saflarını sıkılaştırma konusunda oldukça **'başarılı'** oldular.

Camide içki içme söylentisi ve Gezi Parkı dışındaki eylem yerlerinde bazı Ulusalçı eylemcilerin başörtülülere taciz etmesi olayları, din meselesi üzerinden kutuplaşmayı kolaylaştırdı ve sonuçta Gezi olayları sürecindeki algı yönetimi mücadelesinin galibi hükümet oldu.

AK Parti ile Gülen Cemaati arasında yaşanan, dershanelerin kapatılmasını protesto ile başlayan gerilim bu açıdan çok daha farklı.

Uzun bir süredir ittifak hâlinde işler yapmış olmaları bir yana, iki taraf da ülkenin en köklü dinî hareketlerinden ikisini temsil ediyor ve iki taraf da argümanlarını güçlendirmek için dinî bir retorik kullanıyor.

Bu durumda, özellikle de ülkenin muhafazakâr kitlesi için kimin daha dindar, İslami duyarlılığa sahip, **"samimi"** ve kimin daha vatansever olduğuna karar vermek o kadar kolay değil.

Hükümet cenahı her ne kadar “**karşı taraf**”ı Gezi’dekine benzer şekilde dinî kavramlarla, örneğin “**fitnecilik**” ile itham etmeye çalışsa da, bu sözler tam olarak hedefine ulaşmıyor ve muhafazakâr kitlenin genelini Gezi’deki kadar hızlı bir şekilde ikna edemiyor.

İki taraf da Kur’an ayetlerine, Hadislere, İslam tarihinin parlak ve karanlık dönemlerine referanslarda bulunuyor, kendilerini bazı sembol isimlere, muhataplarını da başkalarına benzetebiliyor.

Böylelikle de, İslami açıdan en doğru olanın kendi düşünceleri ve politikaları olduğu konusunda kendi kitlelerini ikna edebiliyorlar.

Geçen hafta da değindiğim gibi, aslında farklı dinî cemaatler ve müntesipleri arasında buna benzeyen, hatta daha yüksek tansiyonlu zıtlasmalar önceden de vardı.

Bugünlerde bu zıtlığın belirgin bir şekilde görülebilir olmasının sebebi, taraflardan birinin ülkenin en güçlü siyasi partisine, diğerinin de ülkenin en güçlü sivil toplum kuruluşuna sahip olması ve bu iki kurumun bir süredir devam eden ittifaklarını açık bir şekilde bitirmeleri.

Bu zıtlasma ya da çatışma durumunun çok çeşitli siyasi, sosyal ve ideolojik sonuçları olacak gibi görünüyor şimdiden. Bunlardan en önemlilerinden biri, siyasal İslam ya da İslamcılık ideolojisinin tekrar ciddi şekilde tartışılır hâle gelecek olması.

Sözkonusu iki muhafazakâr kuruluş arasındaki anlaşmazlıklar ve son günlerde ortaya çıkıp “**muhafazakâr**” hükümet partisi ile ilgili önemli soru işaretlerine sebep olan belgeler ve bilgiler, siyasal İslamcılığın niteliği, sonuçları ve bir sistem olarak güvenilirliği konularında kayda değer tartışmalar doğuracak görünüyor.

Buna karşılık, Anglosakson tarzında seküler ve gerçek anlamda bir sosyal-hukuk devletinin Türkiye için en uygun model olduğunun daha iyi anlaşılacağını düşünüyorum.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir aşkın anatomisi

Emrah Çelik 26.12.2013

AK Parti hükümeti, belki de ilk defa, kendileriyle ilgili ciddi bir güven kaybına yol açabilecek mahiyette sorunlarla karşı karşıya. MGK imzası, fişlemeler, yolsuzluk ve rüşvet iddiaları bunların başında geliyor.

Bu sorunlar geniş bir halk kitlesini oldukça rahatsız etmişken, AK Parti seçmeni olan muhafazakârların büyük kısmı, sorumlulardan hesap sormak yerine daha farklı bir tutum sergileyerek, ‘**yine de**’ hükümete ‘**sahip çıkmayı**’ tercih ediyorlar bugünlerde.

Bu ilginç durumun nedeni sadece “**parti fanatizmi**” diyerek geçiştirilmemesi gereken, sosyolojik arka planıyla da anlaşılması gereken önemli bir konu...

Öncelikle; muhafazakârlar Türkiye tarihinin çok büyük bir kısmında devletle sorunlar yaşadılar. Başörtüsü ve İmam-Hatip sorunları, dinî cemaat ve tarikatların faaliyetlerini hep gizli yapmak zorunda kalmaları, dinî pratikleri kamusal alana taşıyamama sorunu, İslami yaşam tarzına devlet müdahalesi sorunu vs.

Yaşadıkları bu dışlanmışlık ve bastırılmışlık zamanlarında onları rahatlatan liderlerin en önemlisi Başbakan Erdoğan oldu; bu yüzden büyük bir minnettarlık besliyorlar. O iktidardan gittiği takdirde dindar kitlenin tekrar **“mazlum”** duruma düşeceğinden, ya da en azından şu anda sahip oldukları güçten ve birlik ruhundan mahrum olacaklarından endişe ediyorlar. Bu endişe, bugünlerde şahit oldukları hataları onların nazarında bir anda ikincil konuma indiriyor.

Örneğin, Adnan Menderes gayet seküler bir yaşam tarzına sahip olmasına rağmen dinî yaşama sağladığı rahatlıktan dolayı dindarlar kendisini hâlâ ayrı bir duygusal bağ ile anıyor.

Muhafazakâr kitlenin seküler devlet ile yaşadığı en son ve en büyük kriz 28 Şubat döneminde meydana geldi. O süreçte yaşanan **“travmanın”** etkisi hâlâ sıcaklığını koruyor. Başörtüsü ve İmam-Hatip mağduru onbinlerce insan ve çeşitli dinî gruplar hâlâ o yaşadıkları acıların etkisindeler.

28 Şubat'ın yaşattığı sorunların şiddeti, hemen bütün muhafazakârların aynı çatı altında toplanması sonucunu doğurmuştu. Çatının üstünde bulunan Erdoğan, başından beri yıldızı gittikçe parlayan bir sembol isim hâline geldi. Bu durumda, Erdoğan'ın iktidarının sarsılması durumu ister istemez 28 Şubat günlerine tekrar dönme ihtimalini hatırlatıyor ve bir paniğe sebep oluyor.

Türkiye'nin muhafazakârları temelde devlete sadık bir anlayışa sahipler. O yüzden ki, şimdiye dek dünya görüşlerine çok zıt, hatta kendilerine türlü haksızlıklar yapan devlet yöneticilerine bile illegal bir müdahale ya da itiraza teşebbüs etmediler. AK Parti ile birlikte ise **‘din sorunu’** bitmeye yüz tutunca devleti çok daha farklı bir şekilde benimsediler, Erdoğan'a ve devlete daha da **‘farklı bir anlam’** yüklemeye başladılar.

O yüzden, özellikle de kriz dönemlerinde dile getirilen **“dış güçler”** faktörüne inandıklarında, devletin bekasını ve ülkenin bütünlüğünü tehdit altında görüp, yanlış olduğunu kabul ettikleri bazı tutumlarına rağmen Erdoğan'ın etrafında kenetlenmeyi tercih ediyorlar.

Dershaneler sorunu, MGK imzası, fişlemeler, derken henüz onların mürekkebi kurumadan arka arkaya yolsuzluk ve rüşvet operasyonları ortaya çıktı. Bütün bunların arka arkaya gelmesi, her şeye rağmen, kendi tabanının gözünde hükümeti bir anda tekrar **‘mağdur ve masum’** pozisyonuna soktu. Ortaya çıkan bilgiler doğru olsa bile **“asıl meselenin”** onlar değil, Erdoğan'ı yerinden edip ülkeyi kaosa sürüklemek olduğu kanaati pekişti. Öyle olunca da hükümetin yanlışları, tabanındaki muhafazakâr kitlenin gözünde birden teferruat hâline geldi...

Devamını ve sonucu haftaya değerlendirelim.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bazı şeylere rağmen

Emrah Çelik 02.01.2014

Başbakan'ı bir anda ve arka arkaya büyük suçlamalara muhatap olarak görmek, muhafazakâr seçmen kitlede büyük bir şok etkisi yaptı. Pek hazır olunmayan bu ani gelişmeler karşısında çoğunluğun ilk tepkisi, hükümeti

'bazı şeylere rağmen' savunmak şeklinde tezahür etti.

Bu tavır alışı gerekçelerini açıklarken geçen hafta bahsettiğim dört faktör, bilhassa Erdoğan'ın ve partisinin dinî ya da muhafazakâr değerlere sahip çıkıyor olması mevcut destek için tek başına yeterli değil tabii ki.

AK Parti'nin başından beri ülkenin demokratikleşmesine ve ekonominin ileri seviyelere yükseltilmesine çok önemli katkıları oldu. Sorunlu koalisyon dönemlerinden sonra güçlü bir tek parti iktidarının ülkeye getirdiği **'istikrarlı ortam'** da üstüne eklenince, halk büyük oranda memnun oldu. Erdoğan'ın bir şekilde iktidardan çekilmesi durumunda işte bu istikrarın kaybolacağına ve **'güçlü Türkiye'**nin tekrar eski hâline gerileyeceğine dair güçlü bir kanaat hâkim.

Alternatifsizlik, 2000'li yıllardaki Türkiye siyasetinin gözardı edilemeyecek bir gerçeği. Aslında seçmenin AK Parti ile ilgili birtakım memnuniyetsizlikleri olmasına rağmen alternatif ve güçlü bir başka muhafazakâr parti olmadığı için, her hâlükârda AK Parti'nin yıpratılmaması gerektiği, aksi takdirde son on bir yıldaki kazanımların kaybedileceği düşüncesi oldukça yaygın.

Ekonomik konularda halkın genel olarak hükümetlerden **'ahlakilik beklentisi'** yüzde yüz seviyesinde değil. Amiyane tabir ile söyleyecek olursak, **"yemek"** ile **"çalışmak"** arasında yapılan kıyaslamada ikinci kısım çok daha ağır basıyorsa, genel olarak ülke ekonomisi de iyi ise, birinci kısım toleransla karşılanabiliyor. O yüzden son haftalarda ortaya çıkan rüşvet ve yolsuzluk iddialarının gerçek olma ihtimali bile tabanda büyük bir infiale neden olmuyor.

Yaşanan son krizin taraflarından olan Gülen Cemaati'ne duyulan öfke de ayrıca önemli bir etken. 2004'teki MGK toplantısında aleyhlerinde atılan imzadan, sonrasında ortaya çıkan fişlemelerden ve dershanelerin kapatılmasıyla ilgili taslaktan dolayı mağdur tarafta olsalar da, sonradan Cemaat'in **"samimiyetsiz"** olduğuna dair bir algı oluşmaya başladı. Bu algıya göre Cemaat **"dış güçler"** ile işbirliği içerisinde, ülkenin ve İslam âleminin zararlarına rağmen, kendi kurumsal **"menfaati"** için hükümeti çeşitli yollarla yıpratmaya çalışıyor.

Sözkonusu algıda Cemaat'in yayın organlarının, şimdiye kadarkinin tersine olarak, bir anda hükümet aleyhinde yoğun yayınlar yapmaya başlamasının etkisi inkâr edilemez. Ayrıca, son yolsuzluk operasyonlarının arkasında Cemaat'in olduğuna dair kanaat ile birlikte, özellikle de hükümet ve hükümet destekçilerinin görsel ve sosyal medya yoluyla aleyhte yaptıkları yoğun propagandalar da büyük rol oynuyor.

Son olarak, Başbakan Erdoğan kendi seçmen kitlesinin siyasi-kültürel hafızasını, ideallerini ve **'hassas noktalarını'** iyi tanıyor; hitap ettiği zaman o noktalara dokunabilmeyi iyi biliyor. Din, cami, başörtüsü, CHP, 28 Şubat, istikrar, Türkiye'nin bağımsızlığı, İsrail gibi semboller bunlardan bazıları. Kişisel karizması ve onyıllar içinde edindiği itibar ve güven ile birlikte, iyi bir hatip olarak bu gibi sembollerle konuştuğu zaman seçmen kitlesini hızla ikna edebiliyor...

Peki, Başbakan'a ait bu krediler onu nereye kadar götürebilecek? Bu güven gittikçe artacak mı, yoksa her geçen gün eriyor mu? Bunun cevabını bizzat Başbakan Erdoğan, yaşanan krizi yönetme şekliyle verecek. Tercihini **'bazı şeylere rağmen'** hukuktan, etikten ve uzlaşmadan yana kullanmak ya da kullanmamak; işte bütün mesele bu.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Değerli yanlışlık

Emrah Çelik 09.01.2014

Biz Türkiyeliler, doğruyu doğru olarak, yanlış da yanlış olarak tespit edip isimlendirme konusunda biraz farklı bir '**mantık**' yürütüyoruz. Tam doğru ve yanlış tespit etmek üzereyken, çoğunlukla duygusal olan yeni bir faktör devreye girince durumun adını koyamıyoruz. İtibar oluyor bu faktörün adı, grup menfaati oluyor, ülke çıkarları oluyor...

Onlar da zaman zaman bazı yanlışlar yapmış olsalar da, bizde peygamberlerin hataları konuşulmaz mesela. Kur'an'da açıkça da anlatılır bunlar; Hz. Âdem yasak meyveyi yemiştir, Hz. Yunus verilen görevi yerine getirmeyip kavmini terk etmiştir vs.

Buna yanlış ya da günah dememek için türlü yollar denenir, durum '**kurtarılmaya**' çalışılır. Bu yanlış duyanların peygamberlere saygısının azalacağından korkulur. Hâlbuki dinin sahibi, kendi kitabında bunlardan açıkça bahsetmiş, o hatalardan ders alınmasını istemiştir.

"**Sahabe**"nin yanlışlarına '**yanlış**' denmez mesela. Farklı şekillerde izahlar getirilmeye çalışılır dinî kitap ve konuşmalarda. Kimi idarecilikte isabetsiz kararlar vermiştir, kimi kişisel ya da siyasi hırsına yenik düşüp binlerce insanın ölmesine neden olmuştur...

Bunlara açıkça '**yanlış**' dendiği takdirde sahabeye olan saygı azalacak, dolayısıyla dinin '**büyüsü**' bozulacaktır sanki. Hep o endişe ile konuşulur, olayların soğukkanlılıkla değerlendirilip oradan dersler ve prensipler çıkarılmasına engel olunur.

Tarihteki büyük ilim adamlarını kolay kolay eleştiremezsiniz. Örneğin **Gazzali**'nin İslam düşüncesinde, özellikle de Kelam alanında bir dâhi olduğunu teslim etmek ile Hadis alanında eksikleri olduğunu kabul etmek arasında aslında bir çelişki olmadığını anlatamazsınız.

Yanlışlarına yanlış derserseniz onların itibarları sarsılacaktır, onların itibarları sarsılırsa da temsil ettikleri makamların ve nihayetinde İslam'ın itibarı sarsılacaktır! O yanlış ya sözkonusu edilmemeli, ya da bir şekilde "**tevil**" edilmelidir!

Tarihî şahsiyetler, örneğin Osmanlı padişahları da aynı şekildedir. Özellikle de muhafazakârların bir kısmı arasında bütün Osmanlı padişahlarının "**veli zatlar**" olduğu inancı yaygındır. O yüzden, bırakın içki içmelerini, en ufak bir siyasi hata bile yakıştırılmaz.

Osmanlı'nın aslında İslam'ın ruhuna hiç uygun olmayan bazı uygulamalarının varlığını çok yakın zamana kadar kesinlikle dillendiremezsiniz. Saltanat sisteminin İslam'ın devlet anlayışına ve prensiplerine tamamen ters olduğunu, kardeş katlinin İslam'da yerinin olamayacağını söyleyemezsiniz.

Atatürkçülerimiz de genelde pek farklı değil. **Mustafa Kemal**'in uyguladığı yönetim şeklini, sivil ve siyasi muhaliflerine yaptıklarını, benimsediği "**ilkeler**"deki ve yaptığı "**inkılaplar**"daki yanlışları kolay kolay masaya yatıramazsınız. Onlara yanlış denmesi karşısında şaşırtıcı tepkiler gösterilir, zorlamalı açıklamalara girişilir; Cumhuriyet'in temellerinin sarsılacağından korkulur.

Geçmişteki kişiler ve olaylar hakkındaki bu tür irrasyonel tutumlarımızın sonucunda, bugün sağlam bir düşünce disiplinine sahip değiliz maalesef. Neyin yanlış, neyin doğru olduğuna nasıl karar vereceğimiz, bunların

karşısında nasıl bir duruş sergileyeceğimiz gibi çok temel konularda elimizde sağlam ilkelerimiz yok.

Bu yüzden, desteklediğimiz parti ve grupların bugünlerdeki yanlışlarının adını koyup hesap sorma, sesli bir şekilde eleştirme cüretini de gösteremiyoruz. Araya '**bazı**' faktörler giriyor, hakikate karşı duruşumuz ânında bozuluyor. Sonunda ise ya yanlışlıkların üstünü örtme ilkesizliğini gösteriyoruz, ya da onlar, sözüm ona bir çeşit '**değerli**' yanlışlıklar hâline geliyor.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sınav çoktan başladı

Emrah Çelik 16.01.2014

Küçüklüğümden beri hep düşünürüm; acaba hayatın bize sunduğu imkânlar farklı olsaydı bugün yine aynı '**yerde**' duruyor olur muyduk? İnançlarımızla, kültürümüzle, değerlerimizle...

Acaba Tur dağında Tanrı ile konuştuğunu söyleyerek elinde levhalarla gelen **Hz. Musa**'yı mı daha inandırıcı bulurduk, yoksa onu bekleyen insanları altından yaptığı bir buzağı heykeline tapmaya ikna eden **Sâmirî**'yi mi?

İslam'ın peygamberi bize gelip Allah'tan vahiyler aldığını söyleyerek dine davet etseydi, ona mı inanırdık, yoksa muarızlarına mı? O güne kadarki bütün inançlarımızı, bazı alışkanlıklarımızı ve değerlerimizi değiştirmeyi göze alarak davetine olumlu karşılık verir miydik?

İslam tarihinde ilk fitne dönemi olduğu söylenen zamanda yaşasaydık, **Hz. Ali** ile **Muaviye** arasında yapılan Sıffin savaşında tercihimizi hangisinden yana kullanırdık acaba?

Türkiye'de değil de bambaşka bir dinin, mezhebin, dilin ve kültürün olduğu bir ülkede doğup büyüseydik, mesela bir İngiliz, İranlı, Rus, Hindistanlı ya da bir Çinli olarak gelseydik dünyaya, bugün yanlış dediklerimize yine yanlış, bugün doğru dediklerimize yine doğru diyor olur muyduk?

Gerçek olan nedir, nerededir, nasıl bulunur? Birbiriyle çatışan iki taraf karşısında doğru ya da '**daha doğru**' olan nasıl tespit edilebilir? Bu arayışın sağlam metodu nedir? Bu gibi öncelikli soruları doğru cevaplandırmadığımız müddetçe başka sınavlarda başarılı olmamız çok zor.

Şu anda bulunduğumuz yerden tarihe bakarak iyileri destekleyip kötülerini yermenin konforunu hepimiz yaşıyoruz. Soruların cevapları bize en baştan söyleniyor. Genelde iyileri tamamen iyi, kötülerini de tamamen kötü olarak öğrendiğimiz ve artık o şekilde inandığımız için hangi tarafı destekleyeceğimizi zihnimizi hiç yormadan belirleyebiliyoruz.

Son haftalarda yaşanan kriz, tüm ülke vatandaşları olarak hepimizi, özellikle de muhafazakârlar kitleleri büyük ve sıradışı bir sınava tabi tutuyor: Hakikati bulma ve doğru yerde durma sınavı.

Ortada görüneni ve görünmeyeniyle çeşitli aktörler var. Tarafların birbirleriyle ilgili, ülkeyi derinden sarsabilecek gibi görünen büyük iddiaları var. Bu iddialar bazen birbiriyle öyle bir çatışıyor ki, sonuçta şundan

emin hâle geliyoruz: Ortada bazı bilgileri çarpıtanlar var, yalan söyleyenler, iftira atanlar var, düşünmeden konuşanlar, karşıdakini yanlış anladığı için verdiği tepkiyle yanlış katlayarak devam ettirenler var.

Peki, kim onlar? Hangi tarafın hangi mensupları, sözcüleri ya da temsilcileri bu yanlışları yapıyor? Hangi taraf hangi hareketinde yanlış veya doğru? Eksi ve artıları hesap edildiği zaman kim daha çok '**doğruya**' sahip?

Anlaşılan o ki, tarihteki o büyük yol ayrımlarını tecrübe eden insanların dilemmalarını, doğru olanı bulup doğruya destek olma sınavını herkes gibi bizler de yaşayacağız; bundan kaçış yok.

Fakat daha işin başında sınavdan kaçamak yapanların sayısı hayli fazla görünüyor. Sınavdan kaçanlar, yani süreci ve somut gerçekleri sabır ve mantıkla tek tek takip edip, her iki tarafı dikkatle dinleyerek kanaatini en sonunda belirlemek yerine, en başta hızla bir kanaat belirleyip ondan sonra karşılaştığı her olayı ona göre '**yorumlayanlar**'.

Bu sürecin baştan kaybedenleri, ve ileride en çok mahcup olacak olanlar sanırım bu kaçamak yapanlar olacak.

Doğruyu bulmanın yolu ve ilkeleri üzerine konuşmadan da önce şimdilik, **Alain**'in tavsiyesine uyararak, "**hakikate giden en zor yolu**" seçmemiz gerektiğini düşünüyorum şahsen. Yani sabırla emek sarf etmeyi, düşünmeyi ve '**acele ile değil teenni ile**' hareket etmeyi gerektiren yolu.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ağlayan kadın

Emrah Çelik 23.01.2014

Meşhur bir Meksika hikâyesine göre, evli ve iki çocuğu olan güzel bir kadın, aynı şehirde yaşayan başka bir adama âşık olur.

Artık hayatının geri kalanını onunla geçirmek istemektedir. Hâliyle bu arzusunun önündeki ilk sorun, evli bir kadın olmasıdır. Duygularına engel olamaz ve eşinden bir şekilde ayrılır.

Ama şimdi de âşık olduğu adamın kendisini iki çocuğuyla kabul etmeyeceğinden endişe etmektedir. Ona olan aşkı ile çocuklarının sevgisi arasında kalmıştır, çaresizdir.

Sonunda kendi mutluluğunu tercih eder ve aşkı ile arasında kalan tek engel olarak gördüğü çocuklarını aradan çekmeye karar verir.

İki çocuğunu da alıp götürür, yakınlardaki bir nehirde boğarak öldürür. Böylece engeller kalkmıştır, sevdiğine kavuşacaktır.

Gel gör ki işler planladığı gibi gitmez. İki çocuğunu da uğruna feda ettiği sevdiğine gittiğinde umduğunu bulamaz. Adam onunla evlenip hayatını birleştirmeyi istememektedir.

Kadın bir taraftan çocuklarının katili olmanın verdiği vicdan azabına, bir taraftan da yaşadığı bu büyük hayal kırıklığının acısına fazla dayanamaz.

Çocuklarını boğduğu nehre gider ve kendisini nehrin sularına bırakarak intihar eder.

Ancak kadının acı hikâyesi orada bitmeyecektir.

Nehirde son nefesini verdikten sonra ruhu bedeninden ayrılıp öteki dünyaya, ruhlar âlemine gideceği sırada kadının ruhunu oraya almazlar. Kapıdan girmesine izin verilmeyince Araf'ta öylece kalakalır.

Öteki âleme geçebilmesinin bir şartı vardır; arzularına yenik düşerek öldürdüğü çocuklarını her neredelerse bulup onları da yanında getirmesi gerekmektedir.

Sonsuz âleme geçebilmek için bütün dünyayı dolaşmak zorunda kalır. Boğulan çocuklarını aramaya koyulur, sonu gelmez bir beyhude çabayla.

Kadın bu arayışı süresince devamlı ağladığı için adı "**La Llorona**" (**The Weeping Woman**), yani "**Ağlayan kadın**" olarak kalır...

Lila Downs'ın muhteşem bir performansla seslendirdiği, bu hikâyeden ilhamla bestelenmiş olan **La Llorona** isimli şarkıyı bugünlerde defalarca dinliyorum.

Şarkıdaki inlemeleri, pişmanlığı dinlerken tercihlerimiz ve sonuçları aklıma geliyor hep; özellikle de, en küçük bir kararları bile milyonlarca insanın hayatını, özgürlüğünü etkileyebilecek olan '**her türden güç sahiplerinin**' tercihleri.

Biz '**faniler**', kendilerine sunduğumuz güven ve verdiğimiz desteklerle maddi ve manevi olarak güçlü hâle getirdiğimiz liderlerin ve önderlerin o iktidarlara nasıl kullandıklarına tam olarak belki de hiç vâkıf olamayacağız.

Kapalı kapılar ardında konuşulanlar hep sır kalacak; bize anlatılanların aslında gerçeğin ne kadarına karşılık geldiğini hiç öğrenmeden bu dünyayı terk edeceğiz belki de.

Elimizdeki en büyük sermayemiz gözlerimiz ve akıllarımız olacak. Görebildiğimiz şeyler üzerinden göremediğimiz gerçekleri bilip anlamaya çalışacağız. "**Zâhire göre**" hükümler verip doğru ya da yanlış kanaatlere varacağız.

Ama hangi inanca sahip olursak olalım hepimiz emin olacağız ki, kişisel arzuları uğruna başkalarının yaşama alanlarını daraltmak ya da yok etmek, yapanın yanına kâr kalmayacak.

Güç sahiplerinin, kişisel ihtirasları ile kendilerine sevgi ve güvenlerini veren insanların hak ve menfaatleri arasında kaldıklarında hangisini tercih ettiklerini kesin bir şekilde bilemeyeceğiz belki.

Ama şu kesin ki, '**çocuklarını**' nehre atmayı göze alanlar, er ya da geç pişman olarak tekrar döndüklerinde o çocukları tekrar ağlayarak arayacak, ama bıraktıkları yerlerde bulamayacaklar.

Çünkü bir kere çarçur edilen o güveni tekrar toparlamak mümkün olmayacak. Bir kere kıyılarak kaybedilen o sevgiyi tekrar kazanmaya çalışmak, artık sadece bir boş çaba olacak.

emrahce@gmail.com

Twitter: @emrahce

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)